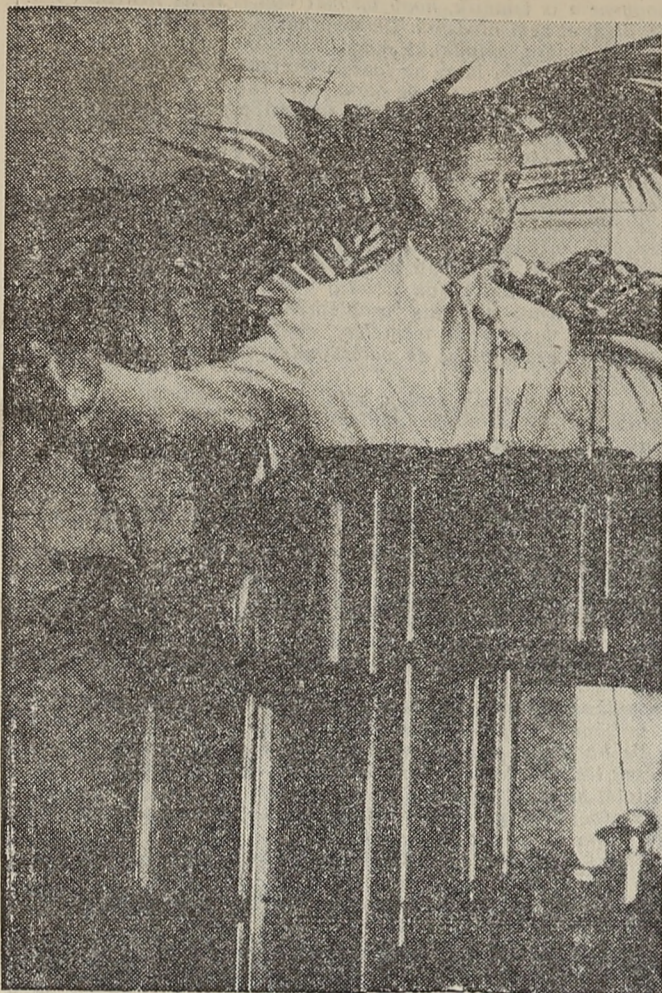

Királyunk volt 40 percig

Az angol trónörökös előadást tartott az egyetemen
Fotó: Rózsa Gábor

A címeres Rolls-Royce-on érkező hercegi pár a kitűzöttnél néhány perccel hamarabb lépett a terembe, s ezzel kezdetét vette Ofensége a walesi herceg és Lady Diana mintegy 40 perces látogatása a Budapesti Közgazdasági Egyetemen. A sors úgy hozta, hogy „előben” volt alkalmam megtekinteni őket. Már néhány nappal korábban azon törtem a fejem, milyen ruha lenne illendő. Frakkom nem levén, a legegénysebb öltönyt szemeltem ki, próbálva megközelíteni azt az eleganciát, amelyet a hercegi

pár hoz majd magával. Menyasszonyomat megtanítottam pukedlizni, ki tudja, hátha nálunk állnak meg, egy-két keresetlen szót váltani. Szászor és szászor végigmondtam a lehetséges sztereotip válaszokat: „Yes, Your Highness; No, Your Highness”. Ezek után mégis izzadt a tenyerem az izgatottságtól, amikor elindultak lefelé az emelvényről.

De ne vágjunk a dolgok elébe. A meghívón szerepelt, hogy kéri a helyeket 10

(Folytatás a 2. oldalon.)

Ballagási kitüntetések

PRO UNIVERSITATE:

B. Kiss Tamás, Balázs Zoltán, Kata Péter

EGYETEMI SZAKMAI MUNKÁÉRT:

Gelencsér Zsolt, Matos Zoltán, Szajkó Lóránd

EGYETEMI KÖZÖSSÉGÉRT:

Bende László, Budai Edit, Kutassy Jenő, Söveges László, Szantner Györgyi, Trautmann László, Zsegrács Zsuzsa

BALLAGÁSI OKLEVÉL:

Alföldi Ferenc, Hajdara Zsolt, Horváth Krisztina, Molnárné Sipos Judit, Nándorfi Géza, Szabó Ferenc, Tasy Zsigmond, Vas Erzsébet, Veress Zoltán.

KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXIII. ÉVFOLYAM, 9. SZÁM

ÁRA: 5 FORINT

1990. MÁJUS 23.

(Majdnem) vállalkozó másodévesek

Öncenzúrát kell gyakorolnia az újságírónak, ha a vállalatgazdaságtan tanszék tanulmányi versenyéről akar tudósítani. A diákok ugyanis olyan vállalkozási javaslatokkal álltak elő a verseny utolsó fordulójában, amelyek nyilvánosságra hozatala egyszerűen a konkurencia kezére juttatná jól kidolgozott ötleteiket. „Iskolásabbra számítottunk” — mondta cseppet sem keserűen Chikán Attila tanszékvezető a dolgozatokat értékelve. Nos, ami azt illeti a II. évfolyam az érdeklődés mellett már a szakmai munkában is próbálgatja oroszlánkörmeit: sokan és nagyon jó munkát végeztek az első 10 számára bécsi tanulmányut, az első helyezettnek 12, a másodiknak 10, a harmadiknak 8, a 4-5-6-nak 6-6 ezer forintot ígérő tanulmányi versenyen.

Az első fordulóban megadott irodalom alapján 30 oldalas dolgozatot kellett írni vállalatgazdaságtani témában. 54-en adták be frásukat, közülük

26-an jutottak be a második fordulóra. Nekik egy sajtótérmekeket kiadó vállalat működését modellező számítógépes döntési játékban kellett részt venniük. Ezt az akadályt 15-en vették sikeresen. A harmadik forduló feladata az volt, hogy tervezzenek meg egy egyetemisták által is véggezhető vállalkozást, dolgozzák ki a piacra való bevezetésének stratégiáját. Öt perc állt minden versenyző rendelkezésére, hogy összefoglalja vállalkozása lényegét, megpróbálja meggyőzni a zsűrit, társait, a tanszék munkatársait, az érdeklődőket annak szellemességéről, újszerűségéről, kidolgozottságáról, egyszóval, hogy megpróbálja eladni a dolgot. (A zsűri tagjai Szultzer Ilona, az Autóker, Fertő Imre, az Alba Régia, Lakos Ernő, a Metalloglobus vállalatok vezérigazgató-helyettesei, illetve Chikán Attila voltak.)

A diákok ötleteinek azért volt néhány közös jellemzője.

Mindenekelőtt az, hogy mindannyian saját érdeklődési területükről, eddigi tevékenységük köréből igyekeztek „ihletet meríteni”. Ki az utazási biznissel egyeztet, ki a szülővárosának egy sajátos ellátási hiányosságát, ki a vízi sportokat, ki a video- és számítógép-használat egy metszéspontját szemelte ki, találta meg üzleti forrásul. Általában ismerőseik, barátaik együttműködésére számítottak a dolgozók és igyekeztek alacsony indulótolke-igénnyel megoldani feladatukat. Szóval úgy tűnik, „ravasz üzleti róka-ként”, kicsiben és olyan területen akarják kezdeni a vállalkozást a húszévesek, ahol otthon vannak. A legtöbben ugyanis meg is akarják változtatni a versenyre kidolgozott ötleteiket, vannak olyanok, akik már hozzá is kezdtek.

A győztes Kovács Péter, a második Matovics Klára, a harmadik Takács Sándor, a negyedik Hajnák Mihály, az ötödik Tabák Péter, a hatodik

Makay László lett az összpontszámok alapján. Az ötnapos bécsi tanulmányútra utazhat még Szabó Attila, Pál Gábor, Gerő János, illetve Küllőné Szepesi Zsuzsa. (Pál Gábor egyéb elfoglaltsága miatt a 11. Istvánffy Zoltán helyettesíti.)

A döntő minden résztvevője jutalmat kapott, néhányan személyre szóló, például egy 11 hónapos kislány anyukája gyermekcipőket. A jutalmakat az Axel Springer Budapest Kft., a Management Kft., a Váci Kötöttárugyár, a SZAM-INFORM Kft., a Dunajvárosi Junior Cipőgyár, a CAOLA, a VEGYTEK, a Metalloglobus, a Ferroglobus, az Alba Régia és az Autóker vállalatok ajánlották fel. A tanszék a döntőbe jutott 15 vállalkozási javaslatot eljuttatja a Széchenyi István Vállalkozási Alapítványhoz, a Privát Profitöz és az Általános Vállalkozási Bankhoz. Így a vállalkozási ötletek finanszírozási forráshoz juthatnak.

K. S.

Mostantól a profik sem tudnak már csörni a könyvtárból, működésbe lépett ugyanis az automatikus ellenőrző rendszer, ami könyörtelenül jelez minden ilyesfajta kísérletet. Ha a szerkezet megszólal, a személyzet udvariasan felkéri a kínos helyzetben lévő próbálkozót, hogy fáradjon a pulthoz, és tegye hivatalossá kölcsönzési szándékát. Ellenkezni nem érdemes, a gép nem téved. Vigyázat, a szerkezet befelé is jelez! A korábban eltulajdonított könyvek mostani becsléses visszaszolgáltatása is kiderülne. Ezért a könyvtár azt az ajándékot teszi a jó útra tért korábbi elcsábulóknak, hogy a HT-ban büntetlenül, anonimán megőrizve leadhatják a bűnjelvényt, hogy azok visszakerülhessenek a polcokra.

Az ellenőrző rendszer azonban csak egyik eleme a fejlődésnek, két külföldi alapítvány segítségével ugyanis a könyvtár újabb jelentős gyarapodás előtt áll. Richard Quandt princetoni magyar professzor jóvoltából az egyesült államokbeli Mellon Foundation mintegy 50-60 ezer dolláros támogatása korszerű könyvtártechnika beszerzését és új könyvek, folyóiratok vásárlását teszi lehetővé. A tervek szerint két CD-ROM bevezetés érkezik, ami nem más, mint olyan masina, ami információplemezen tárolt információkat tesz képernyőn olvashatóvá. A rendszerhez főleg vállalati információkat vesz a könyvtár, például 1971 és '86 közötti management cikkek összefoglalóit, egyéb gazdasági információkat. Mik-

Nem árubáz, könyvtár

Csókot lehet, könyvet nem

A könyvtár egyre jobban rászorul az ilyesfajta alapítványi támogatásra, mert a könyvek és a folyóiratok egyre drágábbak, miközben egyre több jelenik meg belőlük. Márpedig korszerű egyetemi képzés nem nélkülözheti a világszínvonalú információt, és könyvtári technikát. Az egyetem új könyvtára átadásakor, 1983-ban korszerűen elrendezett bibliotéka volt, de hiány-

zolt belőle a csústechnika. 7 évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy ez is megérkezzen. Szeptembertől számítógépes rendszerrel lesznek hozzáférhetőek a könyvtári katalógusok, s ezzel az egyetemi hallgatók és kutatók ugyanolyan rendszert használnak majd, amilyenek előtt a nagy nyugati könyvtárakban ma még tévovány tanácstalankodnak. Szeptembertől a korszerű könyvtári információs rendszer használatát itt éppúgy megtanulja és megszokja majd minden hallgató, mint a nyugati egyetemeken. A számítógépes katalógus premierjéről időben tudósítunk majd.

M. G.

Szorítóba lép a harmadik évfolyam

A harmadévtől egyetemi ágon továbbtanuló hallgatók operatív tantervének megbeszélését tűzte napirendre május 10-én az egyetemi tanácsülés. Előtte azonban a testület meghallgatta Tarlós Bélánaka számítástechnikai oktatást érintő, az alapozó képzésre vonatkozó módosító javaslatát. Tarlós Béla javasolta, hogy az egyetemi tanács emelje ismét

egykor két félévre az alapozó képzésben a számítástechnikai oktatását, szemben az április 26-i egyetemi tanácsülés határozatával.

A számítástechnikai képzés 5-6 évente igényel változást a szakma jellegénél fogva, és az éppen soron következő változásra a 91-92-es tanévben kerülne sor. Ez három irányban történne:

Visszajönnek

A május 10-i egyetemi tanácsülésen Csáki Csaba rektor tájékoztatást adott arról, hogy a politikai változásokkal összefüggésben több olyan megkeresés jutott el az egyetem vezetéséhez, amelyben az illető személyek kérték egyetemi státusba kerülésüket. Ezek közül három esetben indokoltnak látszik a kérés, annál is inkább, miután e három esetben a régi egyetemi státus visszaállításáról van szó. A kérelmezők között van Sárközy Tamás miniszterhelyettes, aki félállásban jelenleg is a jogi tanszék vezetője. Kemény Ernő az Országos Tervhivatal

elnöke, miniszter, aki hosszú ideig az egyetemen dolgozott és jelenleg is félállásban van az MMI-ben és Jenei György a Minisztertanács munkatársa, aki ugyancsak félállásban jelenleg is tanszékvezető. A rektor arra kérte az egyetemi tanácsot, hogy értsen egyet azal, hogy e három személy teljes állásban visszakapja az egyetemre, annál is inkább, miután anyagilag sem terheli az egyetemet ezeknek a kollégáknak a teljes állású foglalkoztatása.

Az egyetemi tanács az előterjesztéssel egyetértett.

Bihari Mihály az engedékeny szakon

Újdonság lesz az egyetemen a társadalomgazdasági szak. Egyelőre körülbelül hatvan diák jelentkezett a négy kötelező szak törzstárgyat és négy választható szakirányt kínáló képzési formába, melynek előkészítése meglehetősen jól halad.

— Az alapozó képzéstől lényegesen különbözni fog az egyetemi ágon folyó oktatás, különösen egy olyan kislétszámú szakon, mint a miénk — kezdi választát a

szakkal kapcsolatos kérdéseinkre Hrubos Ildikó, az általános társadalomtudományi kar dékánhelyettese. — Kisebbségi létszámú csoportokban, az első két év tárgyainál kevésbé „fesz” tematikájú tananyagokat tanulva kialakulhat a tanárok és diákok között az a korábbihoz képest sokkal személyesebb viszony, amit annyszor hiányoltak a mostani másodévesek.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Nemzetközi konferencia

Jelentősen és nyelvoktatás címmel konferenciát rendez a Nyelvi Intézet június 4-6. között. Több mint hetven előadás hangzik el a magyar, az angol, a német és az orosz

szekcióban, valamint a plenáris üléseken. Az intézet oktatóin kívül sok külföldi és hazai szakember tart majd előadást.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Ballagási (védő)beszéd

Végzős diákjaink ballagására május 18-án került sor. Az ünnepségen Mészáros Tamás, a gazdasági kar dékánja mondott nem szokványos beszédet:

Remélem, senki sem ül itt meghatóva a falak között, melyeknek ódonágát elpusztította a rekonstrukció és ahol végső dőfésként a műemlék jellegre két héttel ezelőtt még a beázást is megszüntették.

Tulajdonképpen miért is kérdezem, hisz semmi okuk a meghatódottságra. Végül is hol ballagnak ma? Egy gyenge színvonalú egyetemen, amely a marxizmus utolsó védőbástyájaként konzerválta a matematika-statisztika tananyagot máig is úgy tanítva a módszér és medián lényegét, mint rákosista elődei, amely pusztán a polgárok oktatás hatalomátmentése céljából dolgozta ki a maga idejében — egyes nagyképek szerint egyedülálló, de a reális kritikusok szerint semmire nem használható — négykötetes pg-jét, amely csak azért kezdte oktatni már a hetvenes évtized elején a marketing alapját, több irányításméleti iskolától, stratégiai tervezés lényegét, a Nobel-díjas közgazdászok teóriáit, hogy a semmittevő oktatóknak elfoglaltságot biztosítson. Mert kikről is van szó? Kik fértek be a vezetésbe? Akiket a párt már a hetvenes évek elején Ford-ösztöndíjjal Amerikába küldött. Mert ugye itt van a rektor, meg a helyettese, a külgazd., a válgazd., tanszék vezetője, a marketing tanszék professzora és sorolhatnák másokat is, akik korszerűsítési manőverekkel, ún. fejlett módszerek meghonosításával nem átalították képzettségüket már 15 évvel ezelőtt managementet tanítani. A megvesztetés nyilvánvaló céljával szereztek ösztöndíjat az addig artatlan kollégák egy széles körének, csak hogy támogatást szerezzenek nagy kalandjukhoz, az oktatási reform bevezetéséhez. Ezzel egyértelmű céljuk volt, hogy önmagukat — nem reformérvényeket — háttérbe szorítsák. Hogy van egy-két világszínvonalú, amely egyik másik vezetőnkkel elnökövé választotta? Ja kérem, az állampárt keze messzire elért!

Végül is miért hatódnának meg? Mire is lennének büszkék? Ezt a céget igazából nem jegyzik sehol. Néha be-beesik valaki, de ez ne tévesse meg senkit. A francia parlament elnöke, Fabius úr, pusztán időtöltésként, a ciprusi köztársaság elnöke az „olcsó doktori cím” miatt jött ide. Valószínű, hogy president Bush is csak a rektor barátjának, Mark Palmernek — tudják, a csokornyakkendőnek — a rábeszélésére mondott itt beszédet, és pusztán udvariasságból dicsért bennünket. Aprópó csokornyakkendő, nem olvastam én mostanában erről valahol? Ez emberben már annyi minden keveredik. Visszatérve a pusztán felszínes látogatásokhoz, Toshiki miniszterelnök utánolta Bush-t, a dalai láma valószínűleg fedett helyen akart istentiszteletet tartani.

Mi sem mutatja jobban egyetemünk megvetését, mint hogy az angol hercegi pár hölgytagja látogatásakor harisnyát sem húzott.

Szóval így állunk, és felejtjük el a nyugatnémet Bundestag-képviselőket, az újságírókat, egyetemi vezetőket, akiket a számalom, az ingyenes ebéd, no meg a Marx-szobor vonz ide. Meg is kérdezik mindig, mi lesz a Marx-szoborral? Hát mi lenne? Majd a rajkosok TDK-t írják az értékesítési lehetőségeiről, ideológiai szerepéről, történeti háttéréről.

Szóval siralmas helyen töltötték ezt a 4-5 évet. Ez adta például a „Dimitrov-téri fiúkat” az országnak. Egy dologgal azért nem értek egyet, azzal, hogy ők a kontrazselekción tipikus esetei. Ennyire egyértelműen körülhatárolt kiválasztási mechanizmus még soha nem működött. Aki a második emelet meghatózott szobáiban ült (a hajdani népgazdterv. szobái), az előbb vagy utóbb a kormányba került.

Igazából persze az csak a véletlen műve, hogy Németh Miklós ma is népszerű, vagy hogy ezt a Visi Ferencet, vagy Kemes Ernőt nemzetközi szinten is jó szakembernek tartják.

Majd az új kormány! Abban már világosan fog látszani, hogy milyen közgazdászokat is képeztünk mi valójában, hogy mit is ér a mi oktatói gárdánk. Már a számok is önmagukért beszélnek. A 11-ből mindössze 4 kormánytagot adunk. De melyik tárcákat? Külügy, pénzügy, gazdaság és kereskedelem, nemzetközi gazdasági kapcsolatok. De ki jegyzi manapság ezeket? Nálunk végeztek, tanítottak vagy tanítanak ezek az új kormánytagok, de ők mások. A legvadabb idők sikerült például Amerikában, vagy a Bécsi Rendszerutatási Intézetben átvészelni, és nem a korpa közé keveredni. Szóval legyenek csak büszkék rájuk! Ne úgy, mint az egyetemi névváltoztatásra. Ez kérem messzemenően elítélendő. Még szerencse, hogy volt, aki már 10 évvel ezelőtt megmondta, mit kellene csinálni. Ha vezető lett volna, biztosan meg is valósította volna. Ő sohasem viselt csokornyakkendőt. Kigombolt inggel, teniszütővel a hazáért, a népért előre, San Antonióból.

Ha mindezt a vezér, Doy Endre, a Presidentológiai tanszék munkatársai, meg a Jól fészült kar vezetői hallandák, akik ahelyett, hogy a Makarenko utcai WC megjavítására szereztek volna szponzorokat, névkártyákat csináltattak. Még azoknak a tanársegédeknek is, akik pedig 8000 forintot keresnek. Persze ráfáztak, a név megváltozott. Egyesek persze tudni vélik, hogy lesz még értéke ezeknek a névkártyáknak. Szóval ők mindannyian bosszankodnának. Pedig nincs igazuk. Önök az itt töltött évek alatt minden lehetőt megtertek. Megszervezték a menasztárját, és öt forintért adták a szendvicset. Tüntettek a Maróthi ellen. Megalakították a Fideszt,

megszüntették a KISZ-t. Elérték, hogy semmilyen órát nem kell látogatni, hogy tanárt úgy is lehet választani, hogy nem is ismerik, hogy tárgyat úgy is lehet kritizálni, hogy el sem olvasták. De még hátra van a demokrácia csúcsa, mindenki maga választhatja meg a jegyét. Attól félek, hogy az igazán önértékes demokráciának nem lesz elég az ötös skála, nem tudják önmagukat eléggé differenciálni. Sebaj, egyetemi tanácsi szavazás kérdése csupán, ahol delután öt óra után úgyis jóformán csak hallgatók vannak. Azért rengeteg újabb és újabb, farsztóbbnál farsztóbb feladatok elé kerülnek. Itt vannak például ezek a külföldi utazási lehetőségek. Szerencsére 25 társuk ma is az egyik holland egyetemen szüvend, miközben önök itt ballagnak. Néhányan rákényszerültek az Óceán átrepülésére. Márciusban három hallgató kollégájuk mindig előttem járt Amerikában. Mondjuk egy kis problémának érzem, hogy a moszkvai, leningrádi termelési gyakorlatra valamivel kisebb az érdeklődés, de valószínűleg ez csak átmeneti állapot.

No de itt vannak ezek a sztálinista maradványok, a tanszékek. Össze-vissza pontoznak. Az ötvenes évekre emlékeztető módon, a hallgatót meg sem kérdezik, hogy mi erről a véleménye. Ezek meg akartak tanítani önmagukat sok felesleges dolgot. Többek között, hogy hogyan kell könyvelni, trendet számítani, bérigazgatást kialakítani, divizionális struktúrát szervezni, szerződést kötni stb. Önökre nézve nyugodtan és büszkén állíthatom, sikerült ellenállni.

Szóval nem tudnak semmit. Én azért örömmel hallottam a holland professzoroktól — akik mintegy 120 pályázót hallgattak meg — azt a kérdést, mit tudunk még nekik tanítani? És ez nem egyedüli vélemény. Persze, mindez nem, vagy nemcsak az egyetemnek köszönhető. De talán kis része van benne ennek az épületnek, ennek a milliárd, ennek a tanári karnak is.

És ha majd egyszer miniszterek, vezérigazgatók, tőkések lesznek, kérem ne mondják azt, hogy ez „vak tyúk is talál szemet” alapon történt.

Kedves ballagó barátaim! Bármennyire ünnepi alkalom is ez, azt kell mondanom, hogy jönnek még a mi utcánkba, következnek a vizsgák, államvizsgák. Ha nagyon nem vigyáznak, most már közgazdák lesznek. Ha jók, az önk érdeme, ha rosszak, a mi hibánk. A gyümölcsöt azonban közösen esszük.

Mióta ide beléptek, történelemben szinte egy fél évszázad futott el mellettünk. Önök most egy — várakozásaink szerint — szép jövőbe ballagnak.

Azt kívánom önöknek az egyetem vezetése, tanár kollégáim és a magam nevében, hogy ez a jövő valójában legyen olyan szép, mint amilyenek elképzeltük. És ha ebben a szép jövőben egy kis emlékként helye lesz az alma maternek, a barátoknak, tanároknak, balhéknak, sikereknek és kudarcoknak, akkor mindketten, önök is és mi is nyugodtan vállalhatjuk az elmúlt éveket.

Sok sikert ehhez a jövőhöz!

Második lett a Közgáz fiúcsapata FŐISKOLAI BAJNOKSÁG

Nagy az öröm, hogy végre elkészült az új tornaterem! Két héttel ezelőtt a diákok, most a hét végén pedig a kórsárlabdá fősikolai bajnokságon részt vevő versenyzők avatták fel ezt az igen szépen sikerredett sportlétesítményt.

A kétnapos rendezvényt megnyitó beszédében Kupcsik József rektorhelyettes hangsúlyozta, hogy ez az első alkalom, amikor a közzgazdasági egyetem ilyen nagy verseny házigazdája lehet. Különös örömet jelent — emelte ki —, hogy a fősikolai bajnokságok történetében idén mind a leány-, mind a fiúcsapatunk bejutott a döntőbe.

A megnyitó után állófogadással egybekötött baráti találkozóra került sor, melyen a már diplomás közzgazdász „vetérán” kosarasokon és a különböző szakosztályok versenyzőin kívül jelen volt egyetemünk vezetősége, az ELTE, SOTE néhány tanszékvezetője, valamint Hédi Csaba, a magyar diákszövetség titkára. A

kétnapos rendezvény patronusa a diáksportszövetségnek kívülről — amely a mérkőzések lebonyolításával járó költségeket vállalta magára —, a Vasudény, a Cooptourist, a Pannónia-Csepel Nemzetközi Kereskedelmi Rt., és egy indiai exportvállalat magyar képviselője volt.

A csapatok színvonalas, izgalmas mérkőzéseket vívtak egymással. S hogy a közzgazdosok nemcsak a rendezés terén jeleskedtek, hanem a játékokban is, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a fiúk mindössze egyetlen ponttal maradtak alul a győztes TF csapatával szemben. A torna válogatottjába két közzgazdos sportoló is bekerült: Krasovec Péter (II. éves hallgató) és Kassy Lili (I. éves hallgató).

Eredmények, fiúk: 1. TF, 2. Közgáz, 3. BME, 4. SOTE. Lányok: 1. ELTE, 2. TF, 3. Juhász Gyula Tanárképző Főiskola (Szeged), 4. Közgáz.

Durst

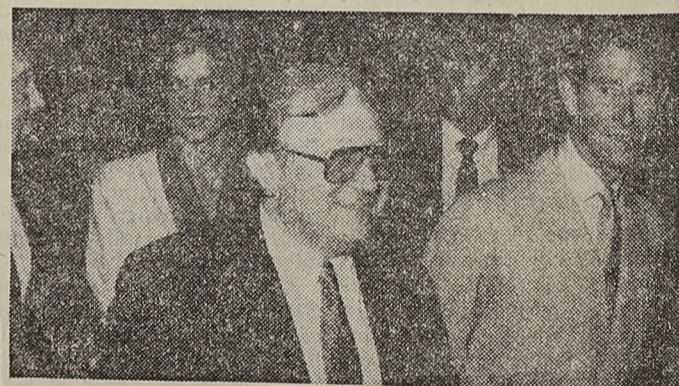
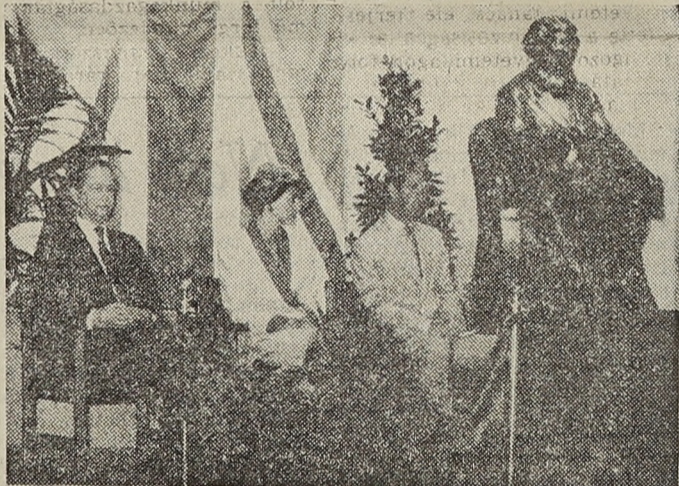
(Folytatás az 1. oldalról.)

óraig elfoglalni. Mi körülbelül fél 10-re értünk oda. Az egyetem kapujában tiszteletadó gorilla kérte a meghívóinkat, majd az aula bejáratánál újabb ellenőrzési pont, ahol tudomásunkra hozták, hogy meghívóink az első öt sorba érvényesek. Mi elindultunk helyünk felé. Az első öt sort leválasztó kordon előtt újabb biztonságis ellenőrzött, majd leültünk.

A maradék egy órában olyan tapasztalatokat szereztem, amelyek csak Magyarországon történhetnek meg. Csak néhányat. A hivatalban szolgálatot teljesítő előadó hölgyek úgy 10.10-kor megjelentek, hogy szeretnének leülni. A biztonságis sajnálattal közölte, hogy csak az egyik meghívó érvényes, a másikra hátra kell járadni. El is mentek. Időközben egy kb. 80 éves néni botorkált előre, akinek ugyan nem volt csik a meghívóján, de messziről nem látta és hallotta volna a hercegi párt, pedig nyolcadunokatestvérei (!). Őt is eltanácsolták. És most jön a csattanó. Újra megjelent az előbb elutasított két fő hivatali hölgy, és láss csodát, mindkét meghívón ott díszelgett a piros csik. (Közel volt az 10-

Királyunk volt 40 percig

da...) És beültek a nagykövetelek, grófok, sirók közé elegeden, ha nem is az alkalomhoz öltözöttek. (Később, mivel sok hely maradt, az idős néit is előrehívták, pukliztett is, ahogy illik.)

A filozófiatanárok nemzetközi tanácskozásáról

A filozófia tanárainak nemzetközi szövetsége (AJPPH) kelet-európai regionális csoportja április 28. és május 2. között Budapesten rendezte 2. konferenciáját. A tanácskozás címe és témája Pluralizmus és tolerancia. Hogyan építik a filozófusok az Európa házat?

18 országból körülbelül 60 külföldi vett részt a konferencián. Kb. 35 előadás hangzott el. Ezek az adatok nagy érdeklődést tükröztek. Nyilvánvaló oka ennek az, hogy a külföldiek kíváncsiak a kelet-európai változásokra. Oka azonban az is, hogy az egy évvel ezelőtt elhatározott tematika „telítálat” a mai Európa és a közeljövő Európa problémái szempontjából a filozófusok számára. A tolerancia, a pluralizmus igazából politikaelméleti problémák, mégis történelmi tradíció a filozófusok között is mint gondolkodó feladat. A filozófia tanárai természetesen, mint rendes diákok, jól felkészültek a téma megtárgyalására, érezvén rendkívüli aktuális jelentőségét.

A bevezető előadást Georg Dimitrakos (Athén) görög filozófus tartotta, s mint egy gondolati ív lezárásaként összegezte is a tanácskozás eredményeit. Az ógörög források képezik kutatási tárgyát. Ő vetette fel: mi tesz minket európaivá? A közös szellemi hagyomány, az ógörög racionalizmus és humanizmus, illetve a zsidó-keresztény etikai hagyomány. Ezt a hagyományt kell ápolnunk, közvetítenünk és terjesztenünk. Ősz hajjú, koros ember, dinamikus, szelíd és nagyon okos. Nagyszerűen szimbolizálta és érvényesítette az általa képviselt tradíciót.

Egy holland filozófiatanár öhozza kapcsolódva vetette fel, hogy a közös Európa ne csak közös piacot, politikai szövetséget jelentsen, hanem a kultúrák és eszmék agoráját is.

A tolerancia és a pluralizmus szükségességét mindenki „természetesnek” és érvényesítendő értéknek tekintette, mégis hangot adtak megoldatlan problémáknak is. Ilyen gondok például: vannak-e a toleranciának határai? Hogyan viszonyulhat a tolerancia az intoleranciához? Milyen gondolati gyökerek vannak különféle ideológiai áramlatokban, vallásokban és kultúrákban a toleranciára? Vajon a filozófiai racionalizmus eleget-e a pluralizmus toleráns kezeléséhez? Vajon nem szükséges-e az érzelme filozófiája és az etika területén újabb erőfeszítéseket tenni a toleráns személyiség kialakításáért? Vajon nevelhető-e az ember demokráciára? Mit tehet a filozófiatanítás a demokráciára való nevelésért?

Külön témát jelentettek a tanácskozáson a litván kollé-

gák. Mondandójuk nyomtatékosan magán viselte a jelen konfliktus bélyegét. A nemzeti identitásuk megőrzésében nagy szerepe volt a katolikus egyháznak, s ezért ma ismét nagy szerepet szánunk neki. Fel is tűnt ez a nyugat-európai kollégáknak és szava is tetűk az egész kelet-európai régióval kapcsolatban, hogy talán nem lenne szerencsés történelmi lépés az egyik dogmatizmust egy másikkal felváltani.

A magyarok részvétele is kapcsolódott mai folyamataink értelmezéséhez. Lendvai L. Ferenc a regionális érintkezések történelmi és civilizatorikus hatását elemezte. Tamás Gáspár Miklós a politikai állapotokat mutatta be. Nyíri Tamás a fordulat eszmei konzekvenciáit elemezte a katolikus filozófia szempontjából.

A tanácskozás jegyzőkönyve várhatóan megjelenik könyv alakban. Izgalmas és aktuális olvasmányoknak ígérkezik.

SÓLYOM ANTAL
filozófia tanszék

Közben Bozay menedzserigazgató úr megbeszélte velünk, nézőközönséggel a forgatókönyvet. Hogy mikor kell tapsolni, mikor felállni. Ez bevett szokás a civilizált országokban, hisz nem vagyunk szakképzett protokollisták. Magyarországon azonban ez nem így van. Egyes bejelentéseit harsány kacaj fogadta. Gyanítom, főleg azok nevetek, akiknek fogalmuk sem lett volna, hogy mikor mit kell tenni. Így keseregtem, amikor a hpmester csendet vezényelt és megjelentek. Egy aúra vette körül a párt. Gyönyörű aulánkba pompa és elegancia költözött. A pár megjelent. Magabiztosan mozgogtak, bár Lady Di kicsit mintha piros lett volna. Az volt az érzésem, hogy bármikor találkozhatnék velük az utcán. Elegánsak, mégis egyszerűek, szerények, mégis gyönyörűek voltak. Egyszóval, légtörők voltak.

Csáki Csaba rektor köszöntője, illetve bevezetője után átadta a szót a hercegnek.

Charles herceg 25 perces beszéde — mi mást mondhatunk — a maga nemében profi. Első mondataival megnyert a közönséget, mikor saját matematikatudását ugyan alacsonynak ítélte, mégis kiszámolta, hogy tulajdonképpen ő 1/32 részig magyar. Hatalmas tapost kapott. Ezután politikáját harsány kacaj fogadta, hangjából kiérződött, hogy jót akar nekünk.

Beszéde után felszólították a nézőközönséget, hogy amíg a hercegi pár ki nem vonul a teremből, addig mindenki maradjon állva. Mindezt sajnós angolul, amit ráadásul a hercegi páron kívül sokan nem is értettek. Az viszont nyilvánvalóvá vált, hogy a díszvendégek és a magyar közönség műveletlen udvari etikettből.

Gyönyörű volt a program az apróságokat leszámítva. Úgy éreztem, hogy a hercegi pár közvetlen légkörében 40 percig mintha Európához is közelebb kerültünk volna.

Kiss Tamás

Andorka Rudolf:

Dr. Hegedűs Miklós négyrészes cikkének margójára, amely a Magyar Fórum 1990. évi 15-18. számaiban jelent meg

Dr. Hegedűs Miklós azt a reményét fogalmazta meg, hogy „egy teljesebb analízis elkészítésében majd mások is segítenek”. Az ő „kis analíziséhez” mégsem lenne érdemes hozzászólni, mert nem hiszem, hogy van a Közgazdaságtudományi Egyetemnek olyan oktatója és hallgatója, akit az ő érvei meg tudnának győzni.

Cikkének bizonyos súlyát ad az, hogy a választásokon legtöbb képviselői helyet szerzett és így a kormánykoalíció vezető erejét adó MDF-hez közelálló hetilapban jelent meg. Szinte biztosra veszem azonban, hogy a MDF vezetősége nem ért egyet dr. Hegedűs Miklós megállapításaival és a belőlük folyó következtetéseivel.

Azért láttam mégis érdemesnek a cikksorozattal foglalkozni, mert annak kapcsán néhány általánosabb egyetemi, politikai kérdéssről szeretném a véleményemet elmondani, és a jelenlegi helyzet néhány jellemzőjéhez

szertnének szociológiai gondolatokat fűzni.

Azok számára, akik a Magyar Fórumban megjelent cikkeket nem olvasták, megpróbálom röviden összefoglalni azoknak mondanivalóját:

1. Dr. Hegedűs Miklósnak úgy látszik nem tetszik az egyetem „sebtében áthajszolt” névváltoztatása.

2. Ezért Csáki Csaba rektort, a „nagyreszt reformkommunistákból álló egyetemi tanácsot”, „Csáki elvtárs tanácsát”, illetve az „egyetemi tanács Csáki elvtárs vezette építészbrigádját” hibáztatja.

3. Bár először megállapítja, hogy Csáki Csaba rektorról keveset tud, utána — elsősorban az 1989. őszi pártkongresszus után a Közgazdászok adott interjúja alapján — hosszasan és láthatóan bíráló szándékkal foglalkozik politikai pályafutásával, megállapítja, hogy régi párttag, ismert reformkommunista, rövid ideig az MSZMP Központi Bizottságának tagja volt, és azt a szándékát fejezte ki, hogy átlép az MSZP-be.

4. Nem derül ki, hogy dr. Hegedűs Miklós ezen analízis alapján milyen konkrét javaslatok vannak. Fel lehet azonban tételni, hogy nem csak azért írta cikkét, amit a két befejező mondatban jelez: „Néhány nap múlva az ország szavazni fog. Kérem, ezt az írástomat tekintésük szavazatomnak.” Az olvasónak mindenesetre az a benyomása, hogy dr. Hegedűs Miklós szerint egy magyar történelmi személyről kellett volna az egyetemet elnevezni, és hogy talán jobbnak

látná, ha Csáki Csaba rektort és az egyetemi tanácsot leváltanák.

Az egyetemünkkel kapcsolatos első észrevételem, amelyben dr. Hegedűs Miklósnak ellentmondanék, az, hogy az egyetem nevének a megváltoztatása és az egyetemi vezetés megválasztása, leváltása, egy új vezetés kinevezése, hasonlóképpen az egyetemi tanács megválasztása az egyetemi demokratikus intézmények feladata. Ha az egyetemi tanács a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem elnevezését szavazta meg és Csáki Csabát megválasztotta, majd a közel-múltban nagy többséggel bizalmáról biztosította, akkor ezt az egyetem munkatársai és hallgatói

a demokrácia játékszabályai szerint

el kell hogy fogadják. Ellenvéleményük persze lehet. Arra az álláspontra is lehet helyezni, hogy az egyetemi demokrácia intézményei jobban kellene hogy működjenek. Ebben az esetben erőfeszítéseket kell tenni az egyetemi demokrácia javítására. Magam is szeretném kérni például az egyetem tagjait arra, hogy a választásokon minél nagyobb számban jelenjenek meg és jól átgondoltan adják le szavazataikat. Annál is inkább, mert az egyetemi tanács és a kari tanácsok szerepe a döntések meghozásában remélhetően nőni fog.

Azt azonban semmiképpen se tűrjük el, hogy kívülről — a minisztériumból, valamelyik pártból vagy a sajtóból irt cikkek útján — próbáljanak döntéseket ránk erőszakolni. Tisztaban vagyunk vele, hogy az egyetemi életbe történő külső beavatkozásnak régi hagyományai vannak Magyarországon. A külső beavatkozásban messze élen járt Rákosi Mátyás és köre. Már akkor, amikor még nem volt a pártjuk kezében az abszolút hatalom, azzal a módszerrel távolították el a nem az ő pártjukon álló kiváló tudósokat egy egyetemről, hogy újságcikkekben vagy más formában rájuk sütötték a „reakciós”, a „régis rendszer kiszolgálója”, „klerikális” stb. bélyegeket, és ezzel kierősítölték az eltávolításukat. Dr. Hegedűs Miklós cikksorozata sajnálatos módon

emlékeztet engem a rákosisták hasonló akcióira.

Az egyetemi élettel kapcsolatos második észrevételem az, hogy az egyetemi állások betöltésénél, ide értve az egyetemi vezetői beosztásokat is, csak a tudományos teljesíté-

ményt és a vezetőképeségeket szabad figyelembe venni. Semmilyen párt tagsága nem lehet kritérium sem a megválasztásnál, sem a leváltásnál. Más szóval „politikai eljövénysökre” nincs szükségünk semmilyen oldalról sem. Tisztaban vagyunk vele, hogy régi hagyományai vannak hazánkban annak is, hogy az egyetemi vezetők és tanárok kinevezésénél, megválasztásánál nem csak tudományos szempontok játszottak szerepet. A politikai szempontok megint csak a Rákosi-korszakban uralkodtak el teljesen, ezt követően lassan egyre inkább szerepet játszottak a tudományos teljesítmények és vezetői képességek. Ezért különösen sajnálatos, hogy dr. Hegedűs Miklós — visszatérve a rákosista gyakorlatokhoz — kizárólag „reformkommunista” volta alapján ítéli meg Csáki Csaba rektori tevékenységét. Arról ugyanis egyáltalán nincs szó cikkében, hogy Csáki Csaba tudományos tevékenysége milyen értékű és hogy rektori tevékenysége idején eddig mit ért el az egyetemi oktatás fejlesztése terén.

Ezért Csáki Csaba rektori tevékenységének értékelésénél nem pártállásával kellene foglalkozni, hanem az utóbbiakkal. Szeretném itt a magam — másokra természetesen nem kötelező — értékelését összefoglalni: 1. Csáki Csaba kitűnő agrárközgazdász, agrárökonométer szaktudós. 2. Megindított egy olyan egyetemi reformot, amely nagymértékben javíthatja az egyetemi oktatás színvonalát, hozzájárulhat az olyan közgazdászok és társadalomtudósok képzéséhez, akik a megváltozott gazdasági, társadalmi és politikai feltételek között szükségesek lesznek. Külön

kiemelném a külföldi kapcsolatok kiépítésében elért nagy eredményeit,

ezeknek köszönhetően sok oktató és hallgató ismerhette meg más országok oktatásait és kutatásait. Ezekről a kérdésekről természetesen lehet, sőt kell vitatkoznunk. Én is lassúnak találok a reform előrehaladásának ütemét és nagyobb súlyt helyeznék például a tégabban értelemben vett társadalomtudományi képzésre, hogy egyetemünk valóban társadalomtudományi egyetem legyen (mint a London School of Economics). Az egyes konkrét kérdésekben meglévő kritikámtól függetlenül az egyetem számára azt látnám a legelőnyösebbnek, ha Csáki Csaba jelenlegi megbízása teljes idejét rektorként töltené.

A „reformkommunista” jelző megbélyegzésként való használatával kapcsolatban egy, az egyetemünkön túlterjedő általános politikai kérdésről is szeretnék néhány szót mondani. Meglepő, hogy dr. Hegedűs Miklós számára ez a jelző, úgy látszik, egyértelműen negatív minősítést jelent. Számomra megbízhatónak és tájékozottnak látok nyugati politikai elemzők és társadalomtudós barátaim sokkal kiegyensúlyozottabban ítélik meg a különböző politikai erők, köztük a reformkommunisták szerepét a kelet-közép-európai változásokban.

Különösen a magyar reformkommunisták szerepét ismerik el

abban, hogy hazánkban a demokrácia irányában való átmenet a többi országokat megelőzve és súlyos konfliktusok nélkül indult el. En ezzel az értékeléssel egyetértek. Természetesen sokféle értékelés engedhető meg és az igazán megalapozott elemzést majd a következő nemzedék történéssel végezhetik el egy-két évtizedes távlatból visszatérvén. Addig azonban mindenkit óvni kell az MSZMP-, majd MSZP-tagok sommás elítélésétől pusztán a párttagságuk alapján.

Végezetül arra a számonra talán legérdekesebb szociológiai kérdésre szeretnék kitérni, hogy mi az oka annak, hogy — igen nagy megdöbbenésemre és sajnálatomra — a demokratizálódási folyamat során, sőt a szabad többpárti választások után is felbukkannak „Rákosi csapatának” olyan legrosszabb viselkedési mintái, mint a dr. Hegedűs Miklós cikkében általam fent kifogásolt megállapítások. Azt hiszem, fel kell ismernünk, hogy egy társadalom minden tagjának viselkedése, politikai kultúrája nem változhat meg egyik napról a másikra. Az elmúlt évtizedekben látott viselkedési minták ma is kísértének. Hosszú és rögös úton kell megtanulnunk, hogyan kell és hogyan nem szabad egy demokratikus társadalomban viselkedni. Az egyetemnek nagyon fontos példamutató szerepet játszhatnak ebben. Ezért nem mindig az sem, hogyan reagálunk dr. Hegedűs Miklós cikkére.

E „makrokulturális” tanulság mellett van a cikknek egy „mikroszintű” tanulsága is. Felhívja a figyelmet arra, hogy a hasonló heves támadások mögött némi mélykor a szerző

saját múltjának elfelejtésére irányuló szándék is meg-húzódhat.

Más szóval a politikai purifikátor hív háttérében esetleg az állhat, hogy a purifikátor múltja nem teljesen szepitelen. Nem lehet kizárni, hogy dr. Hegedűs Miklós anti-reformkommunista indulata háttérében hasonló mozgatórugók is találhatók. A Közgazdász 1979. november 15-i számában ugyanis a moszkvai hivatalos külföldi tartózkodásának tapasztalatairól adott interjúban „csodálatos, lenyűgöző” élményei között kiemeli, hogy „nagyon tetszett és örültem neki, hogy a tanárok számára sokkal több ideológiai gyűlés van mint nálunk” és „valóban meghatótt, ahogy dolgoznak a szovjet emberek”. Öszintén szólva nem hiszem, hogy 1979-ben sok reformkommunista mondott volna hasonlókat, mert azzal nemcsak a pártonkívüliek, hanem minden világszerte párttag is tisztában volt, hogy a szovjet állampolgárok munkamorálját nem lenne jó átvennünk, és hogy az ideológiai gyűlések csak arra jók, hogy a tanárok idejét a tudományos munkától elvonják és felbosszantsák őket. Ezért fogadjuk bizonyos egészséges szkepszissal a kérlelhetetlen purifikátorok állításait és követeléseit!

Szorítóba lép a harmadik évfolyam

(Folytatás az 1. oldalról)

Ezt követően Zalai Ernő az egyetemi tanács elé terjesztette a csúcsembizottság által kidolgozott egyetemi ágon folyó oktatás operatív tantervét. A harmadik évtől kezdve minden hallgató egy általa választott szakon tanul. Ezen kívül minden szakról másodszaktként választható a tanárszak is. Fel-sőbb éveken zömében kétórás tantárgyak voltak, ezért az alapozó képzéshez hasonlóan itt is

tantárgyi koncentrációra került sor. Lenyegesen csökkenték az előírt kötelező óraszámot. Általában 16 a szakmai órakeret (nyelvi nélkül), ami a hat félévben 96 órát jelent. Ebből az óraszámól fölfele lehet alkudni, de jele nem!

Az egy félévre meghirdetett törzstárgyak száma, általában háromra csökkent. Ilyen terhelés mellett maximális igényekkel lehet és kell fellépni az oktatókkal és a hallgatókkal szemben a folyamatos félévi munka érdekében.

A tanterv a rektorhelyettes véleménye szerint még nem végleges. Fixnek a harmadév tekinthető. Ebből a szempontból javasolta a tantervet véleményezésére az egyetemi tanácsnak. Megjegyezte, hogy a tantervet, különösen a gazdálkodási szakot újabb szükséges áttekinteni, amelyet a tanév első negyedéve során kell elvégezni. A kötelező szaktárgyak, a választható szaktárgyak, a szaktárgyak óraszámát szakonként eltér, amelyet a szak jellege többé-kevésbé indokol.

Konkrét változás történt az elmélettörténet és a világgazdaságtan tárgyaknál. Itt az oktatás két félév helyett egy félévre koncentráldódt hetet három órában, változatlan tartalommal. Az egyetemi tanácsnak támogatólag ajánlotta a tudományos rektorhelyettes Máttyás Antalnak, az elmélet-történet kurzussal kapcsolatos kérdéséről, azt, hogy a kurzust, egy félév heti 3 órával szem-ben egy félév heti négy órában taníthatja a gazdálkodási szakon. Javasolta a rektorhelyettes továbbá, öszszel megvizsgálni e tárgy oktatási rendjét a társadalomgazdasági szakon is.

A közgazdasági szakon a változás a szaktörzs tárgyak skálájának szélesítésére irányult. Javaslatként hangzott el Marx közgazdasági elméleteinek tanítása Marx gazdaságtana címmel.

A gazdálkodási szakon az ötödik-hatodik félévben javasolt a munkagazdaságtan című tárgy kötelezősége.

Fehér foltok a gazdálkodási szakon

Mészáros Tamás, a gazdálkodási kar dékánja elfogadóra ajánlotta a gazdálkodási szak tantervét. Műtán az a nemzetközi megemlékezés során is elfogadhatónak bizonyult.

Közismertek a tanterv fehér foltjai, a nemzetközi business school hiánya. A kar várhatóan elkészül a javaslatával.

Ezt követően megtárgyalásra kerültek a negyedik évben belépő szakirányok, a fő és a másodszaktípusú választási lehetőségek.

Zalai Ernő szerint a gazdálkodási karon a 16 szakirány alapos felülvizsgálásra szorul, melyet a karon öszsze el kell végezni. Elmondta továbbá, hogy a csúcsembizottsági munka folyamán hallgatói részről felmerült az az igény, hogy a tanterv nyújtson lehetőséget a gazdálkodási szakon a szociológiai szakirány felvételére. A bizottság többségének az volt a véleménye, hogy aki fő szakirányának a szociológiát választja, az ne menjen gazdálkodási szakra. A probléma

megoldására a bizottság javaslatként a harmadik szakirány felvételét jelölte meg, amire itt van lehetőség.

Temesi József jelezte, hogy a szociológián és a pénzügyön is szakirányproblémák vannak. Az előzetes felmérés szerint százan jelentkeztek ide, de nem tudni, hogy makro, vagy mikro szakra.

A hallgatókat a magas matematikai követelmények riasztották el a közgazdasági szaktól. Ezért történhetett, hogy a 480 hallgatóból összesen 16-an választották ezt a szakot. A kartól átfogóbb ismertetést kérnek és az átjelentkezés biztosítását öszszel. A hallgatók információi nem pontosak, jegyeztek meg ezzel kapcsolatban Zalai Ernő. A közgazdasági szak nem igényel emelt szintű matematikát.

HT a kényszerpálya ellen!

Különösen nagy vihart váltott ki a HT többségének nevében elhangzott kérdés, hogy a másod szakirányt szabadon választathassák meg szaktól függetlenül. Ezt azért tartják indokoltnak, mert a gazdálkodási szakon véleményük szerint nincsenek átfogó szakirányok.

Az oktatók válaszképpen elmondták, hogy ha a HT kérésének engednénk, akkor tulajdonképpen a közgazdászokat fogadó intézményeket vezetnék félre, mert mást kapnak, mint amit a szak ígért. Ha nem a

szaknak megfelelő szakirányt választják a hallgatók, akkor más diplomát is kell kapniuk. A szak karaktere szajba meg, milyen szaktárgyak szerepelnek benne. De hivatkozás történt arra is, hogy a business szakmának van egy nemzetközi kötelezettsége is. A célja az, hogy a diplomát nemzetközi szinten is egyenrangúvá tegyük.

Hrubos Ildikó javaslatával fejeződött be a vita. Mint mondták a szociológia tanszék, brömmel veszi a hallgatók nagy érdeklődését — és kész arra, hogy összejöjjenek egy gazdálkodási szociológiai szakirányt öszze, amelynek felvételéhez csak egy törzstárgyat kell a hallgatóknak bepoitnia.

Az egyetemi tanács végül is öt ellenszavazat mellett elfogadta, a beterjesztett egyetemi ág operatív tantervét, azzal hogy 1. A gazdálkodási szakon kell az első két szakirányt választani, ezen felül harmadik szakirányként a hallgatók választathatják a szociológiát. 2. Nyárig vizsgálják felül a szakirányok választékát, benne a felkínált gazdaságszociológiát. 3. Szeptember 15-ig biztosított a szak módosítási lehetősége. Addig is határozat született arról, hogy tájékoztaton nyújtanak a hallgatóknak segítséget a döntéshez.

Ezt követően tartévi ismeretésekre került sor az esti-levelező képzés, a főiskolai ág és a tanári szakon.

H. E.

Szociológia a gazdálkodási szakon is

(Folytatás az 1. oldalról)

A szak két, 5. és 6. félévben induló heti négy órában oktatott törzstárgya az Egyetemes társadalom- és gazdaságtörténet Csató Tamás, illetve a Politológia, Bihari Mihály előadásában. Mindkét tárgy tematikája elkészült és átesett a tudományos vitákon. Az írott tananyag — a kis hallgatói létszámnak és az egytetmszerű tanulásnak megfelelően — különböző forrásokban fellelhető szakirodalmak formájában áll majd a diákok rendelkezésére. A mi feladatunk ezzel kapcsolatban az, hogy biztosítsuk, hogy az irodalomjegyzékekben megadott szövegek valóban hozzá-

férhetőek legyenek. Ugyanez a kötelezettség hárul ránk a szakirányokkal kapcsolatban is.

— Ezek adják meg a szak igazi arcát.

— Igen. A hallgatóink egyelőre a valamilyen formában már eddig is létezett két szakirányunkat, a szociológiát és a nemzetközi kapcsolatokat részesítették előnyben. Remélem, a jövőben hasonló érdeklődés mutatkozik majd a megújuló magyar társadalomban különösen fontos funkciók ellátására felkészítő további két szakirányunk iránt. (Politikai-közéleti konfliktusok kezeléséhez ad alapokat a politológia, szociálpolitikai munkához a társadalompolitikai tervező-elemző szakirány.)

A következő tanév feladata ugyanakkor, hogy újragondoljuk a szakon kínált szakirányokat, frissítsük a tematikákat.

— A társadalomtudományi kar tanszékei azonban „kifelé”, a többi szak számára is nyújtanak szolgáltatásokat.

— Valóban, a teljes hallgatótságot célozza meg a karonkhoz tartozó oktatók által meghirdetett számos alternatív tárgy. Remélem, hogy ezek emelni fogják a diákjaink széles értelemben vett társadalomtudományi képzettségét, nagyobb teret kap az egyetemen az ilyen jellegű ismeretanyag. Ebbe a folyamatba illeik bele például az, hogy a diákok heves követeléseinek engedve, elfogadva szempontjaikat külön gazdaságszociológia szakirányt indítunk a gazdálkodási karon tanulóik számára.

A szakunk ugyanakkor nagyon „engedékeny” saját hallgatóikkal szemben. Nálunk csak egy szakirányt kell kötelezően a szakhoz tartozó szakirányok közül választani, a második szakirány bármely más szak kínálatából kiválasztható, ill. az órákeretét a szakirányok megfelelő tárgyakból lehet kitölteni. Azoktól, akik szabadon választható órákeretük terhére a mi tárgyainkból állítják össze harmadik szakirányukat, csak egy minimális különbözeti vizsga letételét várjuk el, mégpedig a tartalmilag „illetékes” szak törzstárgyából. Meg kell még említenem, hogy hozzánk tartozik a tanárképzés is. A graduális képzés keretében kettős diplomát kapnak a tanári szakon, illetve az egyetemi ág három másik szakának valamelyikén egyszerre végző diákok. A ta-

nári szakirányok hasonlóak a többihez, tematikájukban azonban jelen vannak a szaktárgyak ismeretkörüi. A szakközépiskolák, esetleg gimnáziumok igényeinek megfelelően bővíthetjük a tanári szakirányokat, így például a számítástechnikai tanári szakirány bevezetése merült fel, mint a közeljövőben megvalósítható lehetőség. Fontos eleme a tanárképzésnek a szaknyelvtanár-képzés is.

Remélem, hamar polgárjogot nyer az egyetemi és társadalmi köztudatban a társadalomgazdasági szak. Ahogyan hivatásszerűvé válik a különböző társadalmi (politikai, szociális) konfliktusok kezelésének „tudása”, úgy válhat elfogadottá az is, hogy például bizonyos állások betöltéséhez ezen a szakon szerzett diplomát várják el a munkáltatók.

K. S.

A vallásosság változásai Magyarországon

A Protestáns Közművelődési Egyesület szociológiai szekciójának legutóbbi ülésén felolvasásra került néhány egyetemi hallgató vallásosológiai dolgozata. A növekvő érdeklődést jelzi, hogy — a korábbi évektől eltérően — idén 12 dolgozat született ebben a témakörben. A felhasználott források szinte kizárólag Tomka Miklós vallásosológiai tanulmányai voltak. Az alábbiakban a dolgozatok rövid ismertetése következik.

A stabil értékrend hiánya

Társadalmunk értékrend-szerének válsága nem újkeletű probléma. Egészen más megközelítést igényel azonban ma, egy négy évtizedet meghatározó társadalmi-gazdasági-politikai kor letűnése után, mint amilyen kérdéseket még annak uralma idején felvetett.

Ha a magyar társadalomban jelenlévő értékválságról beszélünk, a probléma kulcsaként a stabil értékrend hiányát jelölhetjük meg. Jelen vannak bizonyos értékek, de ezek mára már elvesztették a kapcsolódási pontot az eredeti egészhez; abból kiszakadva, gyökerüket veszítve, más értékekhez, hasonló elemekkel keveredve léteznek és nem állnak össze egy stabil rendszerre. Ezek az innen-onnan kiragadott értékek többnyire az anyagi életkörülmények biztosításához kötődnek, ami nagyon jól mutatja az értékrendben hiányosságokat. Azt, hogy átfogó, tágabb összefüggések helyett a pillanatnyi önszerepeknek megfelelően eslekeszenek az emberek. A második világháborúig évszázadokon át domináló keresztény értékrend visszazorult hivatalosan is elfogadott, az állam által elismert és támogatott pozíciójából. Lemerhető volt ez a társadalom tudatában bekövetkezett változásokból is. Míg a világháború előtt a magyar társadalom vallásosság volt mondható, addig az 1950—60-as években rohamosan csökkenni kezdett a magukat vallásosnak mondók aránya. Ez a tendencia egészen a hetvenes évek végéig folytatódott. Akkor a társadalom alig több, mint egyharmada mondta magáról, hogy

vallásos érzelmű. '79-től kissé újra emelkedett (43 százalékra) a vallásosok száma, de '85-ben még nem érte el az 1972-es arányt. (Ezek az adatok úgynevezett „puha” információk. A kérdés jellegéből következően nem is várható az egzaktságot. A hitet, a vallásosságát nem lehet mérni, kénytelenek vagyunk megfogható jelenségekhez nyúlni — mint például a templomba járás —, vagy pedig az emberek nyilatkozatára hagyatkozni.)

A kereszténység helyére a szocializmus hirdette az ideológiáját, a forradalmi, munkásmozgalmi ideológia kívánt lépni. Mivel azonban ezt a hivatalosan felkínált értékrendet az emberek nem tudták sajátjuknak tekinteni, más kibontakozásához, szélesebb körben való térnyeréséhez viszont nem adott lehetőséget a politika; ezért vagy a közömbös, értékesleges, vagy a cinikus, értéktagadó magatartás kezdett kialakulni a fiatalabb, e rendszer keretei között felnövekvő nemzedékben. Fontossá vált tehát, hogy teret kaphassanak markánsan megfogalmazandó, stabil, komoly hagyományokkal is rendelkező értékrendek ahelyett a képlékeny értékhalmozó helyett, amely jellemzővé vált a társadalomban. Az egyik lehetséges alternatíva — amely stabil értékrendet tud felmutatni — a vallásosság. Napjainkban már nem tradicionális, hanem egy megváltozott tartalmú, újfajta vallásosság megjelenéséről és elterjedéséről van szó. Ez a fajta vallásosság alapvetően különbözik a hagyományos kereszténység szellemében élő társadalom értékrendjétől. Ma tudatos vi-

lágnezetű választás eredményeként fordulnak a vallásosság felé azok az emberek, akik nem a keresztény értékrendben nőtték fel. Ez az „új vallási modell” tudatos kereső és alkotó tevékenység eredménye. Ebben a rendszerben — éppen aktiv jellege miatt — nagyobb lehetőség adódik az ön-tevékenység kibontakoztatásához. Önálló kisközösségek megszerveződésének lehetünk

manapság tanúi, amelyekben termékeny közösség — közösség- és kultúrateremtés, a fiatalabb nemzedékek vallási szocializációja történik. Ezek az autonóm kisközösségek, a vallási hierarchiába nem illeszthetők bele, inkább annak kiegészítőjeként foghatók fel. A bürokrácia formalizált világát helyettesíti a személyes informális kapcsolatrendszer dominálnak.

A vallásosság és a társadalmi helyzet kapcsolata

A szociológia első felismerései közé tartozik a társadalmi helyzet és a vallásosság típusa közötti kapcsolat kimutatása. Egyrészt különböző társadalmi formációknak és rétegeknek különböző világképek és motivációs rendszerek felelnek meg, másrészt ezek a csoportok sajátos helyzetüknek megfelelően sajátos kultúrával rendelkeznek, aminek része egyedi vallási kifejezési módjuk, vallási kultúrájuk.

A vallásos emberek aránya a különböző szocialista országokban eltérő. A legmagasabb Lengyelországban, közepes Csehszlovákiában, Jugoszláviában, Magyarországon, valamint az NDK-ban, a legalacsonyabb Bulgáriában és a Szovjetunióban. A különbségek ellenére ezekben az országokban a vallásosság társadalmi helyzete azonos: a társadalmi fejlődés, a társadalom életében való részvételről távolabb eső szféra. A hetvenes évek végéig negatív korreláció volt megfigyelhető a vallásosság és a társadalmi hierarchiában betöltött hely között. A vallásos emberek részaránya a nem aktív kereső lakosságban a legmagasabb. A kereső lakosságban belül pedig a mezőgazdasági fizikai dolgozók között. Utánuk a szakképzetlen munkások, majd a szak- és betanított munkások, a szellemi dolgozók, végül a vezető állásúak és az értelmiségiek következnek.

A társadalmi változást a nagyerejű mobilitás is befolyásolta. (Apjától eltérő társadalmi rétegbe tartozik a kü-

lönöző felmérések során megkérdezettek kétharmada.) Az új társadalmi egységek a tradícióktól függetlenül viszonylag autonóm módon alakították ki viselkedési és gondolkodási modelljeiket. A társadalmi és kulturális kontinuitás megtörése tette lehetővé a valláshoz való viszony hirtelen változását is. Tény, hogy a vallásosság hagyományos modellje gyors bomlásnak indult. A hanyatlás legfontosabb elemei: a vallásos emberek számának csökkenése, az egyháztól való távolodás. Ezek a következőkön mérhetők: az ötvenes évek elején a felnőtt katolikus népesség 40,8 százaléka vett részt vasárnapi szentmisén. Jelenleg ez az arány nem éri el a 12 százalékot. '72-ben a felnőtt népesség 49,7 százaléka mondta magát vallásosnak, '81-re ez az arány 39,9 százalékra csökkent. 1945 előtt szinte minden gyermeket megkereszteltek. 1971-ben viszont már csak 71 százalék a megkeresztelt aránya a katolikusok között. A temetések 86 százalékát végezték egyházi szertartással, az esküvőknek 53 százalékát kötötték templomban.

A hagyományos vallásosság az idősök, a nemkeresők, a legalacsonyabb kvalifikációjú keresők, az alacsony iskolai végzettségűek és a legalacsonyabb jövedelműek között a legelterjedtebb. Ennek egyik oka, hogy a vallási tradíció leginkább azokban a csoportokban él tovább, amelyek a társadalmi-gazdasági változás a legkevésbé érintett.

Ma Magyarországon a magukat vallásosnak mondók mintegy ötödrésze tartja magát vallásosnak az egyház tanítása szerint. Negyötöde pedig csak a maga módján. (Ez utóbbiakra érvényes, hogy a vallási hagyományt kiváltságos, ízelülük szerint megszüre képviselik és gyakorolják.)

A tradicionális vallásosság hanyatlása megmutatkozik a papság krízisében is. Egyre

csökken a papi szolgálatra jelentkezők száma. 1945—50-ben átlagosan 900 kispap tanult az egyházmegyei semináriumban, 1981—82-ben már csak 250. A csökkenő utánpótlási arányt tovább rontja a hivatásukat otthagynak nagy száma, ami az összehasonlítások szerint nemzetközileg is a legmagasabb közé tartozik. Problémát jelent a papság egyre fokozódó elöregedése is.

Ifjúság és vallás

A család, bár alapvető érték maradt a társadalomban, szerepe a tradíciók továbbításában csökken. A szülőikkel, nagyszülőkkel egyre kevesebb fiatal él együtt közös háztartásban, nőtt a gyerekeket önállóan nevelő szülők száma. Különbösen megmutatkozik ez annak a felmérésnek az eredményeiben, melynek tárgyát az ifjúság egyes csoportjai a valláshoz való viszonyuk szempontjából. A felmérés a 14—19 éves népességet reprezentálta.

Az adatokból kiderül, hogy a mai fiatalok legalább fele nem kapott szüleitől vallásos nevelést. A vallási szocializáció legfontosabb intézménye — a család — mellett, a barátok inkább vallásosságra, mint ateizmusra ösztönöznek. (Megnőtt azoknak a száma, akiknek baráti környezetében vallásos fiatalok is vannak. — 41,2 százalékuk közvetlen jó barátja vallásos.) A vallási kultúra tárgyaival való csekély ellátottság (a családok 48,8 százalékában van Biblia) az ifjúság nagyobb részénél a vallásnélküliség irányába mozdít. A fiatalok fele nem vett részt semmilyen vallásos tevékenységben. A vallási ismeretanyag körükben nagyon hiányos. A kutatás nyolc ismeret-kérdésére adott helyes válaszok aránya 9—77 százalék között mozog. A megkérdezettek például csak nyolc százalékban tudták, hogy négy evangélista van. 32 százalékuk szerint Jézus nem volt történelmi személy. (Ma már ez pedig bizonyított tény.) Jellemző az is, hogy mindössze 19 százalékuknak van Bibliája, ho-

lott 41 százalék a Biblia ismeretét az általános műveltséghez sorolja. Mindezek hiánya nehezíti a vallásosság továbbadását, ugyanakkor kulturális hiányosságát is jelent. A felmérés kérdéseire adott válaszokból kitűnt, hogy a fiatalok körében nagyfokú a határozatlanság, bizonytalanság vallási kérdésekben. Többségük egzisztenciálisan, saját életvitelének szempontjából nem tud mit kezdeni Istennel, bár létét nem tagadja. A megkérdezetteknek csak kis hányada (egyhuzsada) gyakorolja rendszeresen vallását. 1985-ben a 18—25 éves korosztály 35,9 százaléka vallásosnak tartja magát, 56,1 százaléka viszont nem. (Érdekes, hogy a valószínűleg lényegesen kevesebbet tartják vallásosnak korosztályuk.) A „Miért nem jár templomba?” kérdésre a jellemző válasz a „Nem érdekel.” De többször elhangzott olyan felelet is, miszerint az istentisztelet maga semmit sem ad, hiszen nem a fiatalokhoz szól, valamint, hogy nem divat. Ma divattá a kisebb szertartások, gyülekezetekbe („gyűlik be” — lásd Hit gyülekezet) járás vált.

★

Korunk az önállóság kora, nincs szükségünk (?) vagy inkább nem lehet szükségünk magunkon kívül senkire. A „csak magadban bizz” mondás jelképezhetné világunkat. Az elidegenedett világ néha úgy néz ki, hogy önmagában sem bízhat, cinikusan kigúnyolja önmagát. (A fiatalok több mint fele hangsúlyozza, hogy nincs szükség Istenre.)

Durst

„Zsidóság, hatalom, nemzet 1944 után”

Második helyezést ért el a TDK-konferencia történelmi szociológia szekcióján Banyár László, másodéves hallgató. A témája évekig tabu volt, ma viszont az egyetemen több diák is foglalkozik e kérdéssel. Banyár László dolgozata a zsidóságnak a hatalomhoz és a magyar nacionalizmushoz való viszonyát mutatja be 1944-től napjainkig. Arra kérjük, röviden foglalja össze a témában a kritikus és eseményekben sűrű történelmi idősíkat lezárható megállapításait.

— Az egész magyar társadalomra, a zsidó és nem zsidó lakosság viszonyára rávetette árnyékát a negyvenéves időszak alatt a háború emléke, a holocaust. A koalíciós kormány alatt a hatalom és a zsidóság viszonya meglehetősen alárendelődött a politikai küzdelmeknek. Hiszen az antiszemitizmus vádjával nagyon sok belpolitikai ellenfelet el lehetett hallgattatni a kommunista belügyminisztérium részéről. Sajnos a háború után nem válik ismeretessé a felelősség kérdése, pedig Bibó is leírta, hogy mindenképpen tisztázni kellett volna, meghozza a felelősség egyes szintjeit elkülönítve egymástól. Tehát, hogy milyen felelősség terheli az egész magyar nemzetet és az egyes embereket, továbbá, hogy a különböző bűnökért milyen büntetések szabhatók ki. A felelősségszintek összekeveredése tette lehetővé, hogy a hatalom kezében a politikai játszma egyik ütőkártyája lett ez a téma. Gyakran értek büntetések embereket antiszemitá vádakkal, ami a környezetben úgy is

lecsapódott, mint egyfajta zsidó bosszú.

Ugyanakkor, a másik oldalon elmaradt a megfelelő szembenézés és számonkérés az igazi bűnösökkel szemben. Így aztán megkérdőjeleződött nemcsak az igazságszolgáltatási intézményrendszernek a működése, de miután a társadalom többségében az a tudat élt, hogy az emberiség, az egész antiszemitizmus meg a háború nem is az ő ügye, hanem az urak játéka volt, éppen ezért nem is érzett felelősséget, s az őt ért mindenféle büntetést igazságtalan bosszúnak érezte.

A koalíciós idősíkat vége után a hatalom és zsidóság viszonyára két fontos tényező hatott. Az egyik, hogy a kiépülő totális rendszer mindenféle partikuláris csoport felszámolására törekedett, ami az ő érdekeivel ellentétes érdekeket tudott volna képviselni. Ezek közé tartozott a zsidóság is. Ezért a hatalom felszámolta iskoláit, cionista szervezeteit és vezetőit bebörtönöztette. A másik tényező, hogy a hatalom-zsidóság viszony a kommunista vezetőség nagy részének zsidó származása miatt komplexusoktól terhes. A Moszkvából hazatért zsidó származású kommunista vezetők ugyanis tudván, hogy Sztálin meglehetősen zsidóellenes és miután ismerték a magyarság attitűdjét a zsidósághoz, mindenképpen úgy próbálták viszonyulni a saját hatalmukhoz, hogy még a gyanúját is elhárítsák annak, hogy az egy zsidó kommunizmus. Ez az elhatárolódás többféleképpen is végbement. A kezdeti idősíkatban amikor a kommunista párt tömegpárttá vált, égető szüksége volt jól képzett káderekre. Természetesen előnyben voltak a kádérállomány meg a hivatali posztokba kerülésnél a háborúban nem kompromittálódott és különben is az átlagosnál magasabb képzettséggel rendelkező zsidó

származású értelmiségiek. Ez a helyzet azonban az ötvenes évek elején megszűnt, miután kinevelődött vagy a „gyors-talpalókon” keresztűl felnövekedett az újfajta népi származású értelmiség, akinek megkülönböztetett helyzet biztosított. Jó példa erre, hogy a Pártfőiskolán az ötvenes évek elejétől majdnem a

numerus nullus volt érvényben

a zsidó származásúakkal szemben.

1953 tájéktól végül is kezdetét vette a zsidó származású értelmiség teljes kiábrándulása abból az asszimilációs lehetőségéből, amelyet a kommunista ideológia kínált fel részükre. A háború bebizonyította számukra a magyar nemzethez való asszimiláció kudarcát, miután a magyar nemzet nem fogadta meg, hanem majdhogynem kivette magából a zsidóságot. Ezt követően a kommunista ideológia felhívás volt egy olyan asszimilációs közeg felépítésére, amelyben

mindenkinek asszimilálnia kellett

a szocialista embertípushoz. Ez az ideológia nem kötődött nemzetekhez, '53 táján azonban ebből is ki kellett ábrándulnia a zsidó értelmiségnek, ráébredve, hogy a hatalom — bár zsidóságtudatukkal való teljes szakítást követelt, mégis számon tartja az ő zsidó származásukat. A moszkvai orvos-perek hatására, melyhez hasonlólt Rákosi előkészített több száz ember letartóztatásával, ez a felismerés végleg nyilvánvalóvá vált.

1956-ot antiszemitá jellegűnek próbálták minősíteni és a Fehér Könyvben 25 ilyen esetet gyűjtöttek össze ennek bizonyítására. Újpesten állítottak listát állítottak össze a zsidóságról. Ezek azonban állítólagos események. A bizonyosság az, hogy elsősorban hatalomellenes éle volt '56-nak, amelyben a társadalom különböző csoportjaival sok zsidó származású értelmiségi is együtt harcolt. A forradalom alatt és az azt követő idősíkatban kb. 20 ezer zsidó vándorolt ki Izraelbe, bár nem az említett 25 eset miatt, hanem valószínűleg a háború óta zsigereikben levő felelem által indítva.

A Kádár-korszakra a mely elhallgatás volt a jellemző. A hatalom-zsidóság viszonyának kérdését a terror háttérbe szorította. A későbbiekben az egész hatalom-zsidóság viszony alárendelődött a magyar politika szovjetek iránti lojalitását kifejező arabbarát állásfoglalásnak, ami az arab-izraeli háborúban az Izraellel való konfrontációt jelentette.

A hatalom természete később változott. Az emberek magánéletére, a magánélet szférájára nem nehezedett rá oly mértékben, mint korábban. Lehetőséget adott a magyarságnak, illetve a zsidóság tudatának átélésére, még ha ez a nyilvánosság szférájában nem is törhetett elő. Míg a magyarság ezzel a lehetőséggel könnyen élt, addig a zsidó származású emberek számára, ez nem volt lehetséges, miután a nyelvük magyar, izraeli kapcsolataik az utazási nehézségek miatt nem alakultak ki, a kulturális termékek pedig éppen a hatalom hozzáállása miatt nehezen jutottak el hozzájuk, itt-hon pedig alig jöttek létre ilyenek.

Ez az „üres tudat”

az utazási lehetőségek bővülésével, a magyar-izraeli kapcsolatok javulásával vált betölthetőkké, lehetővé téve a zsidó származásúak számára saját zsidóságuk mibenlétének újradefiniálását.

A hetvenes évekre az egész világon jellemző egyfajta etnikai reneszánsz. A kisebbségek, mint például a baszkok,

vagy a katalánok az elkülönülésüket, a saját csoporthoz való tartozásukat újragalmazták és ez nálunk is megnyilvánult a zsidóság vonatkozásában, bár természetesen csak a második nyilvánosság szintjén. A '80-a évek elején alakult meg a zsidó békecsoport Salom néven.

Ahogy a hatalom egyre kevésbé volt erős, akár a nacionalizmus akár a zsidóságtudatnak a visszaszorításában, növekvő mértékben tört elő

a népies-urbánus ellentét.

A XX. század első felében folyó vitától azonban ez annyiban különbözik, hogy sokkal inkább politikai erők, személyek közötti vita, amiben az egyes csoportok az elkülönülésüket, a különbözőségüket próbálják definiálni. A fő különbség a háború előtti népies-urbánus vitához képest az, hogy akkor az urbánus értelmiség egy része az Európához való közeledéshez az értékeket a nagyvárosi közelebbé merítette, a népiesek pedig a népi-paraszti értékek közül. A hetvenes években előtört a népies-urbánus vita alapja a kettős értelmiség kialakulása volt, ahogy azt Szabó Miklós is leírta. A hagyományos értelmiség a nagyvárosokban alakult ki, jórészt a zsidó származású lakosságból, míg a kisvárosokból, falvakból felkerült értelmiségi réteg a paraszti értékekhez kötődve megőrizte paraszti származástudatát és büszkeségét. A két csoport nyilvánvalóan különböző kötésekkel rendelkezik. Ezt a különbözőséget a Rákosi-rendszer de a Kádár-rendszer is erősítette, amikor egy olyan mechanizmus működését iktatta be, — nem akarárn látszani sem antiszemitának, sem filozofizmitának —, amely az értelmiségi posztokat a két csoport arányos képviseletével igyekezett betölteni úgy, hogy ne legyen túlképviselet egyik csoport sem. Ez a tényező csak erősítette a mindkét csoporthoz való tartozás tudatát. Azt hiszem ez el tovább ma is, ez nyilvánul meg a pártharcok folyamán és a közeljövőben is

— Mi a további terved a dolgozattal? Folytatod ezt a munkát, vagy csupán egy kaland volt?
— Ez meglehetősen jó kaland. Mert ahogy ezzel foglalkoztam, egy csomó más ismeretet is kénytelen voltam összegyűjteni a magam számára, ami nem szorosan ehhez a témához kapcsolódott, hanem általános társadalomtudományi, és ebből a szempontból is ez a munka számomra nagyon jó volt. A témát annyiban kívánom folytatni, hogy úgy gondolom, a dolgozat még nem kész, érett munka. Így aztán legalább szeretném úgy befejezni, hogy egészen érezzem.
— Tehát lehet, hogy még egy TDK-konferenciát?
— Lehetséges.
H. E.

Az átalakulás, felzárkózás esélyei nyugati szemmel

Joseph E. Stiglitz, a világhírű amerikai közgazdász tartott előadást egyetemünkön május 9-én. A töle elvárt kiváló elméleti alaposítással az információ közgazdaságtana szempontjából elemezte a piaci szocializmus és a piacgazdaságra való áttérés esélyeit és problémáit. Kár, hogy előadására mindössze 3 (!) nem hivatalból érdeklődő tanárunk jött el, s hallgató egy sem.

Nagy átalakulási, felzárkózási igyekezetünk közepette, úgy látszik, tanulásra nincs időnk, igényünk, netán szükségünk? Vagy talán csak megint az információáramlás ütközött akadályba?

Kilépünk vagy ne lépünk?

Kilépünk vagy ne lépünk ki a Varsói Szerződésből? Ezzel a kérdéssel kapcsolatban kérdeztük néhány egyetemünkön dolgozó szakember véleményét.

AVAR GYÖRGY a nemzetközi kapcsolatok tanszék munkatársa:

— Szakmai értelemben is értelmezhető-vitatható lenne a kilépésre vonatkozó parlamenti javaslat, ám én fontosabbnak vélem most a dolog politikai vetületét. Az SZDSZ-javaslat körüli vitát olyannak tartom, mint a szintén nemrégiben kishégyi folytatott mássikat, hogy tehát 1945. április 4-e fészabeditás volt-e vagy megszállás; és senkinek sem jutott eszébe *Márai Sándor* mondata: „... A Vörös Hadsereg katonái valóban kiverették innen a német fasiztákat és magyar csatlósait, de szabadságot nem hozhattak, mert az nekik sem volt...! Tehát ez is az is, egyszerre. Azért érzem

ideillőnek a fenti mondatot, mert azzal elvileg — szerintem — senkinek sincs vitája, hogy Magyarország katonai szövetségi rendszereken kívül legyen. A kérdést ezért a mikor és a hogyan köré kell koncentrálni, nem pedig az igen vagy sem köré. Ugyanezért az SZDSZ (pláne sürgősségi) indítványával nehezen tudom mit kezdeni. Mi volt ez? Túl- (vagy valk-) buzgóság? Politikai exhibicionizmus, amatőrizmussal kombinálva? Polkogép az új kormány alá? Az Antoni-usi mondat jut eszembe a Julius Caesar-ból „*Balság oldva vagy, menj, merre tesszük!*...” Az ismert MDF-SZDSZ megállapodás után annak demonstrálása, hogy azért mi (SZDSZ) tudunk keményen ellenzékiek is lenni?

Mikor és hogyan?

Azt hiszem ez az indítvány több, mint bűn, ez hiba volt! A gorbacsovi politika jelenlegi hektikus állapotában, a hatalmi harc résztvevői közül kinek használ egy ilyen javaslat? Kíváncsi vagyok a Varsói Szerződés ma már távolról sem az, ami még akárcsak tegnapelőtt is volt. Egy publicista okosan írta, hogy a *halott feleségtől értelmellen elválni*... Amint hogy egy nagy hatalmat sem túl érdemes dolog *cukkolni*... Valóban hiszik egyesek azt, hogy az oroszok dögöltek? Rugdosása tehát kockázatmentes? Noha alkati okokból ellenzéki a gondolkodásom, amit Krúdy írta: „*Szindbád ellenzéki volt, nem meggyőződésből — jó izlésből...*”, most egyet kell értenem a kormánypárttal, hogy a javaslat mostani felvetése károsan időszzerűen volt. Ugyanúgy, mint a szerencsére eddig csak a sajtóban felvetett gondolat, hogy tárgyaljuk újra a csapatkivonási megállapodást. Mármost ha komoly formában felvetnék. Ugyanis ez adott esetben módot adna a tárgyalások vég nélküli elhúzására, s ugye addig egyetlen katonára sem mozdulna... Az USA is milyen visszafogott volt hivatalosan a *litván* kérdésben, pedig köztudott, hogy elviekben a balti államok függetlenségével ért egyet; gondoljuk meg, hogy ezt annál könnyebben tehetné volna meg,

mivel az Egyesült Államokban mindmáig működik (és 1940-tól folyamatosan!) a három balti állam külképviselete. Mégsem akartak nehézségeket támasztani Gorbacsovnak. Szóval az ultraradikalizmus nem vezet sehová, illetve ahová mégis, abból én nem kérek. Számunkra ugyanis a Szovjetunióval való jó viszony — gazdasági, geopolitikai és egyéb okokból is —, fontos, sok vonatkozásban pedig létkérdés. Az eddigi kiszolgáltatott, alárendelt helyzetből most módunk van kitörni, de csak organikus fejlődés útján, az egyenrangú jó viszony fenntartása mellett. Mi értelme érveket adnunk a biztonsági mániába és a birodalmi gondolkodásba beleözszült Gorbacsov-ellenes katonának és politikusoknak. Egyébiránt az előterjesztők utánanézték annak, hogy mit mond a nemzetközi jog a határozott időre kötött szerződések felbontásáról? Úgy vélik netán, hogy itt alkalmazható a Clausula rebus sic stantibus, a hallgatólagos felbontó klauzula, hogy tehát a viszonyok megváltozása hatálytalanságot eredményez? Helyeslem tehát a parlament minapi elhalasztó döntését, mivel minden, a Szovjetunióval kapcsolatos kérdést, így a Varsói Szerződés kérdését is, az európai új biztonsági rendszer keretében lehet és kell is megoldani.

14 millió menekültől tartva

NÓGRÁDI GYÖRGY, a védelemgazdaságtan tanszék oktatója:

— Egy héttel ezelőtt, amikor az NSZK-ban jártam, egyáltalán nem úgy bántak velem, mint egy „ellenséges katonai szövetségi rendszer”-ből érkezett szakemberrrel. Úgy kezelték, mint aki a változások utáni Kelet-Európából jött: elvittek katonai alakulatokhoz, szabadon mozoghattam egy repülőszélre állomáshelyén, meglátogathattam a Dornier céget, az NSZK legfontosabb katonai repülőgépjármű-fejlesztő és üzemeltetői konzernjét, felszállhattam egy katonai helikopterre a hatéves kislányommal. Mindezt annak érzékeltetésére mondtam el, hogy a NATO és a Varsói Szerződés viszonya náluk már alapvetően nem katonai, hanem politikai problémát jelent.

Ezen belül is, Kelet-Európával kapcsolatban a szovjet helyzet jelenti számukra a komoly gondot. Nem titok, hogy hatalmas összegekkel fogják támogatni a szovjet reformokat. A Szovjetunió stabilitása, Gorbacsov hatalmon maradása a német egység — nem könnyűnek ígérkező — megteremtése szempontjából is elengedhetetlen az NSZK szempontjából. Ugyanakkor — és ez már az egész nyugati problémája — nagyon tartanak attól is, hogy a Szovjetunió megnyitja nyugati határait. Mértékadó becslések szerint ez esetben 14 millió szovjet

menekülttel kellene számolniuk, ráadásul zömmel olyan értelmiségiekkel, akik nélkülözhetetlenek az ottani reformok sikeréhez, ugyanakkor Nyugat-Európában feleslegesek lennének. Ez az emigrációs hullám tehát kétszeresen is destabilizálólag hatna a Szovjetunióra; demonstrációs hatása miatt és mert a legjobb katonák hagynák ott az országot. (A nyugati hadipari termelés csökkentésének, a hadseregek karcúsításának már ma is a Szovjetunió, Gorbacsov helyzetének bizonytalansága a legfőbb akadály, nem a közvetlen katonai konfrontációtól való félelem.)

Ebből következik a Varsói Szerződésből való kilépésünkkel kapcsolatos álláspontjuk is. Minden számottevő politikai erő egyetért abban, hogy Magyarország maradjon tagja a VSZ-nek. Mind a NATO-ban, mind a Varsói Szerződésben komoly változások történnek, egyre inkább politikai jellegűvé válnak ezek a szervezetek: ezt tartják a járható, járandó útnak. Az európai változások már napjainkban is veszedelmes felgyorsultak és Nyugaton attól tartanak, hogy ez negatív ellenhatást, a „rendteremtés erőinek” színre lépését vonhatja maga után. Konkrétan: Magyarország kilépése a VSZ-ből gyengítene Gorbacsov pozícióját márpedig a változások ellenőrzés alatt tartása elsődrendű cél a nyugati számára.

Mennyibe kerül a semlegesség?

GULYÁS KÁLMÁN, a védelemgazdaságtan tanszék vezetője:

— Magamat katonai-közgazdaságnak tartom, így szakmám-

a kérdés, hogy a koalíciós, illetve az önálló hadsereg különböző anyagi terheket ró a társadalomra. (Úgy vélem, a Varsói Szerződésből való kilépésünk semmiképpen sem jelentheti azt, hogy egy másik katonai tömb tagjává válunk.) A sajtóban megjelent publikációk, a tömegkommunikációs médiákban elhangzott nyilatkozatok egyike sem vetette fel — legalábbis tudomásom szerint — a problémának a gazdasági oldalát. Pedig ezt a számvetést nem lehet elkerülni.

Nemrég a tanszékünkön tartott előadást Hahn professzor, a Nürnbergi Közgazdaságtudományi Egyetem hadi- és katonai gazdálkodási kérdésekkel foglalkozó intézetének vezetője. Az egyesült Németország NATO-tagsága mellett az volt az egyik érve, hogy a koalíciós hadsereg fenntartása lényegesen olcsóbb, mint egy önálló katonai erőé. Hangsúlyozta, hogy csak olyan gazdag ország engedheti meg magának az önálló katonaságot, mint Svájc.

Természetesen hazánk esetében a kérdés ennél sokrétűbb. Csak akkor tudnánk felmérni a hadseregünk jövődéli költségeit, ha politikai döntés születne arról, hogy kell-e nekünk egyáltalán had-

erős ha igen, akkor milyen feladatok megoldására kell felkészülnie. Ezt egyelőre nem fogalmazta meg az új hatalom, sőt, úgy tudom, ez ügyben nincs egyetértés a két legnagyobb parlamenti párt között.

Meg kell jegyezmem, hogy nem könnyű probléma ez. Ha nem tartunk hadsereget, az valóban olcsó, de számolnunk kell egy ilyen döntés kockázataival. (Ahogy egy svájci tábornok megfogalmazta: az az ország, amelynek nincs hadserege, kívülről kap egyet.) Az önálló katonai erő viszont — mint jeleztem — feltehetően sokkal drágább, mint a koalíciós, hogy csak egy valamit emeljek ki, az önálló légvédelem például minden biztonsággal több vadászpilótát igényel, aminek igen nagy költségeit az adófizetőknek kell állniuk.

Mindenképpen időszerűnek tartom akár a Varsói Szerződés, akár a NATO további sorsának és ezen belül a mi VSZ-tagságunk kérdésének a felvetését. Ugyanakkor úgy érzem, a döntés-előkészítésnél, de már a feladatok megfogalmazásánál is valamennyi várható hatást figyelembe kell venni. En ezek közül csak egyet, a gazdasági következményeket emeltem ki.

K. S.

Búcsúzik a dékán-külgügyminiszter

Jeszzenszky Géza minden biznnyal utoljára vett részt dékánként az általános társadalomtudományi kar tanácsának május 16-i ülésén. A kormány kihirdetése előtti percekben a Parlamentből jött elbúcsúzni a leendő külügyminiszter. — Nem könnyű szívvel és nem fölfelé törekvésből vállaltam el a külügyminiszteri posztot — kezdte pár szavas búcsúját a dékán, majd hozzátette, hogy az egyetem mindvégig támogatta. A kormány rendkívül becsületese, eltökélten jól akaró emberekből fog állni — mondta —, s ez nagyban közrejátszott abban, hogy elváltam e tisztelet, és megpróbálom megfelelni ennek a rendkívül megbízásnak. Végezetül köszönetet mondott a dékán kollégái támogatásáért, és leszögezte, hogy továbbra is elsősorban tanárnak tekint magát, s minden módon igyekszik megőrizni kapcsolatát az egyetemmel, a tanszékekkel és a diákokkal.

Jeszzenszky Géza távozása után Hrubos Ildikó dékánhelyettes adott tájékoztatást arról, hogy a személyi ügyekkel foglalkozó bizottság megkezdte működését. Az egyetem számos korábbi dolgozója kíván más irányú munkaköre megszüntetével visszakérülni az egyetemre. A kari tanács el most *Kahulits László* polg. gazd. továbbképzőbe szóló pályázata került. Törékvészt a titkos szavazás eredményeként a testület 8 igen, 8 nem és 3 tartózkodó szavazattal nem támogatta.

A következő jó egy óra szembetűnő bizonyítéka volt annak a kari tanácsos is megfogalmazott véleménynek, hogy a Nyelvi Intézet fölfalja azt a kart, amelyikhez tartozik. Hosszú vita kezdődött ugyanis az intézet szervezeti átalakításának részleteiről. A kari tanács egybehangzó véleménye az volt, hogy az illetémitől a jövőben jó lenne megkímélni a testületet, így hát egyhangúlag támogatta az intézetnek a kartól való különválási szándékát. A hallgatók az alkalmat megragadva néhány tartalmi kritikát is megfogalmaztak az amúgy szervezeti vitában, azt például, jó lenne az intézetnek elgondolkodni azon, vajon miért válik most meg a másodévesek több mint fele az angol nyelvtől. Megfogalmazódott az általános kíváncsi, hogy a kari tanács a lehető leghomogénebb testület legyen, és a jövőben az oktatás tartalmi kérdéseivel foglalkozzon.

A testület három tartózkodással megszavazta, hogy a társadalomgazdasági szak hallgatói a tervezettnél heti egy órával több jogi képzést kapjanak. Megtudták a tanácsstagok azt is, hogy 61 másodéves jelentkezett a kar társadalomgazdasági szakára. Egyéb, tantervvel kapcsolatos tájékozással és a doktori ügyek várható változásáról szóló információval ért véget az ülés.

M. G.

A Magyar aniztól a Szabadelví Klubig

A liberális eszmékért az MDF-ben

Papp József az ipargazdaságtan tanszék oktatója, a Magyar Demokrata Fórum Szabadelví Klubjának tagja. A *Kapuban* nemrég cikke jelent meg az ipar és azzal összefüggésben az ún. szocialista városok gazdasági-szociológiai gondjairól. Először arról kérdeztük, hogy szerintük miért vállalnak sokrétű közéleti szerepet kissé szárazon hangzó neve alapján szakemberek csapatát vezető tanszékének munkatársai.

— Azt hiszem valóban nem törvénytörő ez. Arról van szó, hogy olyanok dolgoznak itt, akiket érdekel a valóság egésze, akik kritikus viszonyulnak társadalmi környezetünkhöz. Annyiban azért meglep ez, hogy legtöbbször a volt tanszékvezető, Megyeri Endre vezetése idején kerültek ide. Az ő ambivalens, nagyon erős egyénisége valószínűleg kevésbé a sokszínűség, inkább a szűken vett szakmai munka irányába formálná a tanszék arculatát.

— A te tágabb társadalomtudományi, közéleti érdeklődésed hogyan kezdődött?

— A közgazdasági kérdések mellett már diákkoromban érdekeltem minden, ami a magyar társadalom valóságának jobb megismeréséhez segíthetett. A hetvenes évek közepén voltam az egyetem hallgatója, akkor, amikor például Szelenyit el távolították. Mégis sikerült megtalálni azokat a csatorná-

kat, amelyeken keresztül megismerkedhettünk a szociológia fantasztikus kutatási eredményeivel. A barátaim — akkor is, és most is — főleg közgazdasági, társadalomtudományi, sőt művészeti érdeklődésűek. 1976-ban csináltunk is egy filmet Magyar aniz címmel, amelyben a magunk kissé egyszerű módján igyekeztünk elmondani véleményünket a magyar társadalom akkori problémáiról. Meg is kaptuk érte a magunkét, hogy szocializmus- és magyarellenesek vagyunk, többi jelzőt azért, mert egy nemzeti színű szalagot centrifugában forogva ábrázoltunk a film-

ben. (A gazdaság úgy kapcsolódott akkor a „művészet”-hez, hogy Vencel Sándor — ma az Operaház gazdasági igazgatója — meghívókat árusított a Európaúzó való fölzárkózásában. Ebből a bevételből fedeztük a munkánk költségeit.)

Ipari és földrajzi érdeklődésnek, no meg szerencsémnek köszönhetően aztán már a tanszéken olyan kutatásokban vehettem részt, amelyek egzakt módon bizonyították, hogy 11, úgynevezett szocialista városunk jellemzőit tekintve élesen különbözik a többi, szervesen fejlődött magyar várostól. Ez vezetett ahhoz, hogy azoknak az ipari létesítményeknek a vizsgálatakor, amelyek kiszolgálására ezeket létrehozták, ne csak az ipar gazdasági jellemzőivel foglalkozzam, hanem szociálpolitikai, környezetvédelmi hatásaival is. Nagyon meglepettettek energiapolitikával foglalkozó kollégáim, Papp Ilona kutatási eredményei, például az, hogy egyházi végtermék előállításához háromszor, négyszer annyi energiát használunk fel, mint a fejlett országok gazdaságai. Féléves egyetemmel államokbeli tanulmányutam is megerősített abban, hogy a gazdasági szerkezet vizsgálata, átalakítása csak interdiszciplináris szemlélet alapján képzelhető el.

— Mi a funkciója a Szabadelví Klubnak?

sokat kap(ott), a raktárba már régen megérkezett számítógépeket más személyeknek illetve intézményeknek adta oda (pl. a Rektor Úr személyi titkára is ezen az úton jutott számítógéphez).

Szeretnék rámutatni arra is, hogy az egyetemen nem ez az első ilyen eset. A menedzser-igazgató súlya és szerepe ellenőrizhetetlen, befolyása ugyanakkor igen nagymértékű (pl. Ráday parabolaantennája, kollégiumok állapotáért, rekonstrukciójáért ó volt a felelős, Makarencó utcai épület ütemtervének a rendezetlensége, a Rajk tarthatatlan helyzete).

Elsősorban tehát arra szeretnék kérni, hogy ennek a területnek pontos döntési, felelősségi és beszámoltatási struktúráját — a nyilvánosság számára is — világosan és áttekinthetően állapítsa meg.

Reméljük, hogy levelünket a bizalom jelének tekintik.

Budapest, 1990. május 1.

**Öszinte tisztelettel:
Rajk László Szakkollégium
diákbizottsága,
Széchenyi István Szakkollégium
diákbizottsága**

U. I.:
Kérdések torlódnak bennem:

1. Miért nem köztölték kiváltó ügy annak a számítógépeknek a kérdése, amelyet Ön 1989. február 18-án — első ízben — a Széchenyi-nap rendezvénysorozatán nekünk valamint más kollégiumoknak megígért. Tudjuk, hogy a megfelelő utasítást az illetékes megkapta („A kollégiumok számítógépekkel történő ellátására intézkedéseket tesz” — jelent meg 1989. február 23-i keltezéssel a Közgazdász 1989. március 9-i számában a Rektor Úr hivatalos válasza), sőt erre ismételt figyelemztették (Ön erről tájékoztatott minket 1989. július 8-i, december 17-i levelünk kapcsán, majd 1990. március 9-én a Rajk Szakkollégium évforduló ünnepségén is, amikor külön felhívta figyelmünket arra, hogy a számunkra beszerzett gép már Bózzay úrnál van).
2. Ki látta az elosztási mechanizmust?
3. Meddig lehet jogilag három kollégiumot egynek tekinteni?
4. Hogy merészelnek homli szakkollégiumok egyetemektől számitógépet kérni? (Kérni szabad...)
5. Mit jelent egy, a rektor által aláírt utasítás?
6. Tudnak-e a hollók viz alatt repülni avagy megfulladnak?

ma-No

Nyílt levél

kiszolgáltató helyzetben

TISZTELT REKTOR ÚR!

Bár elvileg nem tartjuk helyesnek, hogy közvetlenül Ön-höz fordulunk egy viszonylag mellékes kérdésben, de úgy érezzük a későbbi hasonló esetek elkerülése végett nem mehetünk el szó nélkül az egyetem menedzser-igazgatója és tevékenysége mellett. Sajnos tapasztalataink szerint nem áll rendelkezésünkre más mód, hogy valamit tegyünk kiszolgáltató helyzetünk megváltoztatása érdekében.

Annál is inkább jogosnak érezzük azt, hogy Ön-höz forduljunk, mert e levél megírását kiváltó ügy annak a számítógépeknek a kérdése, amelyet Ön 1989. február 18-án — első ízben — a Széchenyi-nap rendezvénysorozatán nekünk valamint más kollégiumoknak megígért. Tudjuk, hogy a megfelelő utasítást az illetékes megkapta („A kollégiumok számítógépekkel történő ellátására intézkedéseket tesz” — jelent meg 1989. február 23-i keltezéssel a Közgazdász 1989. március 9-i számában a Rektor Úr hivatalos válasza), sőt erre ismételt figyelemztették (Ön erről tájékoztatott minket 1989. július 8-i, december 17-i levelünk kapcsán, majd 1990. március 9-én a Rajk Szakkollégium évforduló ünnepségén is, amikor külön felhívta figyelmünket arra, hogy a számunkra beszerzett gép már Bózzay úrnál van).

A legnagyobb fókuszú értetlenséggel állunk ezek után azzal szemben, hogy — többszöri személyes megkeresés ellenére — Bózzay úr arra való hivatkozással, hogy ellentmondó utasítá-

Egy döntés anatómiája...

Vihar a lombikban

ÖT HALLGATÓ

KONTRÁZOTT

Az egyetemi tanács május 10-i ülésén döntés született arról, hogy a gazdálkodási szakról nem lehet más kar által meghirdetett másodszaki iránt felvenni. Kárpótlásul megígérték, egy — gazdálkodási szakon induló — gazdaság-szociológiai szakirány meghirdetését.

Ezek a száraz tények. De mégis mi történt?

A HT nagy többségű szavazással felhatalmazott minket a következő álláspont képviselésére:

— másodszaki iránt megkötés nélkül lehessen választani

MINDEN SZAKON

Ezen vélemény felvetése után heves vita alakult ki az egyetemi tanácsban. Ervek pro és kontra:

Pro 1.:

Mindenképpen két szakirány választása szükséges a gazdálkodási szakon, mert a szak szakirányai önmagukban nem biztosítják a minimális szükséges gazdálkodási ismereteket (?! — igaz ugyan, hogy ez a szakirányokat összeállították hibájára).

Kontra 1.:

Nem engedhető, hogy a szakirányok összeállításakor elkövetett hiba a hallgatók számára kényszerpályákat jelöljön ki.

Pro 2.:

Egyértelműen kiderült számunkra, hogy a szakirányok kialakításánál nem kizárólag a szakmai szempontok érvényesültek.

Nem megengedhető, hogy olyan hallgatók diplomájába kerüljön az „okleveles közgazdász” minősítés, akik valójában „bölcsesek” (?!).

A „kontra érv” előtt mindenki számára világossá kell tenni a következőket:

— azt, hogy a hallgató milyen jellegű képzésben részesül elsősorban a szakválasztás határozza meg, mert a szaktörzstárgyak képezik a hallgatót tananyag túlnyomó többségét. (Kb. 4 plusz tárgy felvételt jelent egy szakirány a két év alatt.)

— a hallgatónak a szaktörzstárgyakat kötelező hallgatnia.

Kontra 2.:

Sokkal inkább „közgazdász” képzést nyújt az a megoldás, mikor a hallgató gazdálkodási szakra jelentkezik — annak szaktörzstárgyait hallgatja, innen választ első szakirányt — míg a másodszaki iránt a társadalomtudományi szakról veszi fel, mintha ugyanezt fordítva teszi meg.

Pro 3.:

Higgyük el, hogy semmi sem lehet tökéletes — így mi se legyünk maximalisták!

Kontra 3.:

Nem volt.

Ezek után legalább háromszor (!!!) kellett szavazást kérnünk, mert többször felmerült, hogy az egyetemi tanács ilyen kérdésekben ne szavazzal döntsön (?!...).

A szavazás eredménye:

— a HT eredeti javaslatát mindössze 5 hallgató támogatta. (Egyikük a HT fent említett előzetes megbeszélésén a kérdésben tartózkodott — őt az egyetemi tanács elhangzott „pro”-ervek” győzték meg.)

A Hallgatói Tagozatnak 13 szavazati joggal rendelkező tagja van. No comment.

Koncz András
Kovács Barnabás
Máté Dániel
Schmidt Andrea

Bocsánatkéréssel tartozunk azon értékebb és érdekesebb gondolatok birtokosainak, akik elől a Közgazdász hasábjain elvettük a kitarukozási lehetőséget, de az Egy döntés anatómiája... című cikkben a minket ért vádakra az új sajtótörvény életbe lépéséig csak ezúton reagálhatunk.

Szomorúan tekint le ránk a Gellért-hegyről a SZABADSÁG-szobor. Az ügy, amelyről most megkezdjük (és reméljük le is zárjuk) a vitát, igen komoly. A TÉT: a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem gazdálkodási szakának jövőendő hallgatói felvehetik-e második szakirányként a szociológiát.

Erről a nyilván tömegeket érintő, érdekfeszítő problematikáról kb. 1 óra terjedelmű heves vita zajlott le az egyetemi tanács ülésén. A vita előtt a HT többsége — így mi is — egyetértett az igenlő válasszal. A vita során azonban — néhány sziklaszilárd hitű tagja kivételével — elfogadta az egyetemi vezetés érvelését. A vita egyik funkciója az, hogy az egy nézőpontú szemléletet ütköztessük több nézőpontúvá váljanak. Ez történt most is, mivel az egyetem vezetésének érveit a vita előtt a HT-tagok nem ismerhetjük. A vita során engedni nem mindig jelent vereséget, „sajnos” néha engedni kell az észérveknek.

A HT legfőbb érve a hallgatói szabadság elsőbbsége volt. Ezzel szemben állt az egyetemi vezetés ügymondó „földhözragadt kofa-rationális” érve, ami így hangzott: az egyetem vezetése felelős azért a diplomáért, amit kiad a kezéből és amellyel azt állítja, hogy a diploma tulajdonosa bizonyos (gazdálkodási) ismeretek birtokában van. Ha viszont ezt a felelősséget ő viseli, joga van — nemzetközi standardok által

szabályozott módon — minimális korlátokat felállítani a hallgatók elé.

De nézzük meg a dolgot más szempontból. Mégpedig az ominózus cikk szerzői által is elfogadott nézőpontból, vagyis tekintésük felnőttnak a hallgatókat. A felnőttség szabad döntések lehetőségét jelenti, de ebben a kifejezésben a hangsúly nemcsak a „szabad”-on, hanem a „döntés”-en is van.

Szakválasztásunkkal döntöttünk. Ha valaki szociológia iránt érdeklődik, akkor menjen társadalomtudományi szakra, ha gazdasági szakember szeretne lenni, akkor válassza a gazdálkodási szakot. Ha e kettőt ötvözni szeretné, akkor van rá lehetősége: a gazdálkodási szak gazdaság-szociológiai szakiránya. (A tanszék nevében Hrubos Ildikó tanárnő vállalta egy, a képzés profiljába illő szakirány meghirdetését.) S ha valaki akkora energiával rendelkezik, hogy egyszerre szeretne gazdasági szakemberré és szociológussá válni, akkor harmadik szakirányként általános szociológiát is tanulhat. Tudjuk, hogy ezek a „kényszerpályák” korlátozzák a diákok szabadságát, de mi nem hallgatói szabadságot, hanem a hallgatói érdekeket vagyunk hivatottak képviselni. S ez abban áll, hogy segítsünk a hallgatóknak azon az úton, mely egy értékes, az egyetem elvégzése után megfelelő elhelyezkedési lehetőséget biztosító diploma felét vezet. Ennek érdekében szerintünk igenis vállalni kell bizonyos „kényszerpályákat” még akkor is, ha az a szabadság részleges korlátozásával jár.

Fenti vitánk az embert és az olvasó türelmét próbára tévő vihar a „nagy magyar egyetemi” lombikban. Reméljük, nem robban az elegy.

Horn Gyula, Gallai Sándor
HT-tagok

Az egyetemi tanács május 10-i ülésén szavaztunk abban a kérdésben, hogy a szociológia felvehető-e második szakirányként a gazdálkodási szakról, vagy pedig nem az azzal kiegészítve, hogy indul egy gazd. szociológia szakirány a gazdálkodási szakon. A problémát a HT megbeszélésén az ET-t megelőzően ennél általánosabban fogalmaztuk meg: legyen minden szakirány választható minden szakról. Ami tulajdonképpen azt jelenti, hogy nincs 3 szak, pontosabban a köztük lévő különbség „csak” a szaktörzstárgyak tartalmában rejlik (melynek száma a 3—5 évfolyam során a közgazdasági karon 27—28 óra, a másik két szakon 20!). A szakválasztás így a 3 év alatt kötelező 96 óráinak kb. 20-30%-át köti le, a többi mind alternatív. Ennek fényében tűnt sokunk számára teljesen elfogadhatónak, hogy egy „business school” elvégzéséhez, egy ilyen diploma kiadásához kevés, ha pusztán ennyi az a biztos tárgyszám, ami speciálisan erre a területre fog koncentrálni. Elfogadhatónak tűnt, mert a nemzetközi gyakorlatra hivatkoztak, ami nyomós érveknek hatott. Végül is 8-an fogadtuk el, hogy induljon a gazdálkodási karon egy gazd. szociológia szakirány, de ezzel zárjuk be a gazd. kar kapuit kifelé, addig, amíg valaki onnan legalább 2 szakirányt nem választ.

A tanulságok: valójában nem volt sem győzelem, sem vereség egyik oldalán sem az ebben a kérdésben hozott döntés. A szavazás — most — tartalmát tekintve, felesleges volt. De nem azért, mert nem az ET lenne kompetens a dilemmát feloldani. Sokkal inkább azért, mert ez a kérdés úgy vetődött fel, hogy mö-

Balogh Erika

16 diákkal indul a közgazdasági szak

A most másodéves 518 hallgatóból 3,2 százalék, azaz 16 diák jelentkezett a közgazdasági szakra, s ez a tény erősen rányomta bélyegét a kari tanács legutóbbi, május 7-i ülésére.

Operatív tantervi javaslatokról tárgyalta először a testület: A nem reformévfolyamok programjában nincs is változás, kivétel a hallgatói kérésre most induló bankmaster tárgy. A reformévfolyam esetében több tanszék — így például a világgazdaságtan és az elmélettörténet — képviselői megdöbbenve tapasztalták, hogy a csúcscbizottság áthelyezte, csökkentette tárgyukat. A legkeményebben Mátyás Antal fogalmazott, de mások is kifogásolták a reform „nagyon antidemokratikus” vezérlését, és azt, hogy a hosszú idő alatt kialakított kompromisszumokat hirtelen, egyoldalúan, az érintettekkel nem egyeztetve fölmondja a csúcscbizottság. A kari tanács más tagjai — így például Zelkó Lajos dékán és Szabó Katalin arra mutattak rá, hogy mindezt azért volt szükség, mert a vezetés engedte a hallgatói nyomásnak és csökkentette a felvételt tanu-

landó tárgyak számát, valamint az óraszámokat. Azt is hangsúlyozták, hogy a csúcscbizottság mostani verziója nem megfelelőbbé tehető, hanem meg kellene újítani az eredeti állapothoz, és hangsúlyozták, hogy ennek képviselőit várják el a kari vezetés-től.

Az is legalább ekkora meglepetést keltett, hogy a reformtantervben a karon kötelező tárgyak között hatodik félévben heti három órával fölült a Marx gazdaságtana című tárgy, aminek tartalmáról, oktatójáról a dékán egy-

előre nem tudott tájékoztatást adni. Pro és kontra vélemények elhangzása után a többségi álláspont az a hallgatói javaslat lett, hogy e tárgy ne kötelező, hanem csupán fakultatív legyen, s a főlzabraduló órákeret a világgazdaságtan és az elmélettörténet tárgyak ügyén segítsen.

A testület ezután a gazdaságpolitika, a pénzügytan a mikroökonomia II. és a számítógépes információs rendszerek című tantárgyakról tájékozódott részletesebben. Általános elvként fogalmazódott meg, hogy ezeken belül és az egyéb választható tárgyakat illetően is olyan kínálatot kell a kari tanszéknek összeállítani, amely a más szakos hallgatókat is érdekli, más-ként ugyanis a szak léte kérdésessé válik. M. G.

Messziről jött TDK-s...

(válasz Iván Gábornak)

Mint kiöregedett TDK-zók, akik különböző időben, az asztal mindkét oldalán szereztünk tapasztalatokat, válaszolni szeretnénk az Iván Gábornak készült interjúban leírtakra.

1. A szervezés nehézségeiről mondottakkal egyetértünk. A szekcióbizottság mindig vitatható, de úgy gondoljuk, hogy az egy-dolgozatos szekcióban vívott magányos versengés nem teszi lehetővé a dolgozatok összemérését, a szakmai kontrollra pedig alkalmasabb az oktatókkal folytatott személyes konzultáció.

2. A TDK rövidítésben a „K” kört, s ennek megfelelően hosszabb ideig folytatott, közös munkát jelent (ld. például a jogi kar TDK-rendszerét). Örülünk, hogy a többszörös dolgozat profi voltában, megérdemelt első helyében egyetértünk. Sem mi, s véleményünk szerint a többi szekció zsűrije sem gondolja úgy, hogy a szerzők száma szerint kellene differenciálni az értékelést (ld. egy-szerzős dolgozatok sikerét csapatmunkával szemben, pl. oktatás-szociológia szekció).

3. Természetesen mind az oppo-nensi vélemények, mind az okta-tók kritizálhatóak. Konkrétan azonban Iván Gábor dolgozatának oppo-nensi véleményei kifejezetten segítettek a zsűri munkáját. Figyelembe vettük a Shell szakér-tőjének véleményét is, de a tan-

széli részplaci kutatásokat irányító kollégának, valamint tan-könyvünknek többek között pén-zügyi tervezéssel is foglalkozó fe-jeszét író kolléganőnek véleményét is. Készségtelen, hogy testköz-elből ne ismerik az üzemenyag-piacot, de ezt vélhetőleg csak zsebük, s nem felkészültségük bánja.

4. A dolgozatok értékelése az írásművek zsűritagok általi ér-tékelése, az oppo-nensi vélemények és a konferencia-előadás alapján történik. Bár a szerző megjelené-sére formailag kifogástalan volt (nyakkendő), előadására megér-tést neheztől formai hiányosság-gokkal került sor (ábrák szóbeli ismertetése rajz vagy vetítés helyett).

Tisztelt Reszegi László és Vályogos Győző!

Örömmel olvastam, hogy a TDK általános megítélése terén vannak rokon véleményeink. Bár az egy-dolgozatos szekció és a sok-szerzős munkák esetében nem érzem magam meggyőzve. Ami a dolgozatomat illeti, nem állítottam, hogy hibátlan lenne; valamint nem minősítettem a különdíjat sem. (A „csak” különdíj nem szerepel a cikkben.) A fenti „Válaszban” talált kritikák (illetve magyarázatok) részleteibe menő minvált sem fogom minősíteni. Annál is inkább, mert az előző számban velem a Közgazdász újságra írt készített riportot, s nem egy általam írt és a zsűrinek címzett cikkről van szó. Így a „Válasz” kissé fureskán tűnik. Helvenként gyúnyos hangvelepede pedig („messziről jött TDK-s”), úgy vélem, méltatlan egy szek-ció zsűrijéhez.

Iván Gábor

ÁLLÁS

A Miskolci NME gazdaságtudományi karának számviteli és statisztikai tanszéke pályázatot hirdet tanársegédi állások betöltésére SZÁMVITEL valamint STATISZTIKA oktatására a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen 1990-ben végző hallgatók számára.

Azok jelentkezését várjuk, akik egyetemi tanulmányaik során átlagosnál jobb eredményeket értek el a fenti tárgyakból ambíciót és tehetséget éreznek e tárgyak kutatásához és oktatásához.

A pályázattal kapcsolatos részletes információt (konkrét feladatok, anyagi feltételek, lakás stb.) a statisztika tanszéken dr. Bessenyei Lajos egyetemi docens ad. (Kinizsi u. II. e. 270. statisztikai tanszék.)

Miskolci NME gazdaságtudományi kar SZÁMVITELI ÉS STATISZTIKAI TANSZÉK

HALLGATÓI FÓRUM

Áttörést remél a felsőoktatás

Komolyan készül az egyetem arra a június végi felsőoktatási tanácskozásra, amely remélhetőleg áttörést hoz majd felsőoktatási ügyekben. A május 8-i hallgatói gyűlés is idevágó témákkal foglalkozott: egyik legfontosabbként az autonómia és ennek káderügyi, pénzügyi vonatkozásai kerültek terítékre, különös tekintettel arra a mintegy 100 millió dollárra, ami külföldről felsőoktatási célokra hozzáférhet. Tisztázandó az önálló egyetem és a társadalmi kontroll viszonya, az „ellenőrzés” mikéntje, tartalma, formái, a Művelődési Minisztérium jövőendő szerepe is. Cél, hogy az egyetemek jelentős

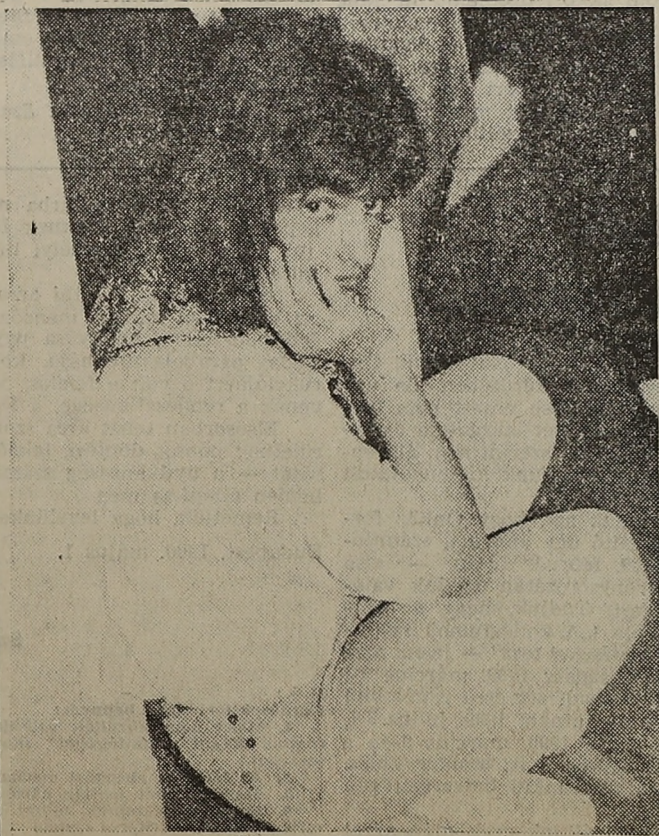
kutatóbázisokká váljanak, s ezzel nagyobb pénzügyi támogatás is járjon. Mielőbb el kell érni, hogy diplomáink külföldön is érvényesek legyenek, s ezért szorosabb együttműködésre van szükség a külföldi egyetemekkel, nemcsak cseretanulmányok érdekében, hanem a nemzetközi információáramlásba való közvetlen bekapcsolódás céljából is. Tisztázandó a hazai egyetemek és a főiskolák, középiskolák viszonya, s ez természetesen az oktatás tartalmi kérdéseit is fölveti. Hallgatói hitelek, tandíj, hallgatói szervezetek, publikációs kérdések — mindez csak néhány a sürgős változásra szoruló témák közül.

Pályázati felhívás!

A Peregrinatio Alapítvány ismét pályázatot hirdet egyetemünk fiatal oktatói és hallgatói részére külföldi szakmai utak, kutatások, részképzések támogatására. A pályázat beadási határideje 1990. június 4., helye az I. em. 148-as iroda. A pályázatokat a kuratórium 1990. június 6-án bírálja el.

Felhívjuk az érdeklődők figyelmét, hogy az Alapítvány legközelebbi pályázati kiírása várhatóan késő ősszel lesz. A pályázattal kapcsolatos további információk szintén a 148-as szobában kaphatók.

Két szék közt

Egy régi konfliktus vezetett igazgatóváltáshoz?

B. Kiss Tamás helyére Pásztor Miklóst választották meg igazgatójukul a Széchenyi István Szakkollégium

B. Kiss: Kicsit sértett is vagyok

— A fiatalok akarták, hogy fölállj, te akartad, vagy közös megegyezéssel történt? — kérdeztük először B. Kiss Tamást. Egyik sem. Bár a diákok egy része vélhetően akarta, de magam mondtam le. Kölcsönös megegyezésről szó sem volt, de nem ez a lényeg.

— Mégis, akik azt akarták, hogy távozz, azoknak mi volt a kifogásuk ellen? Nem az jelentett problémát, hogy nincs kutatói teljesítményed?

— Ez a szempont nem hangzott el, de létezhetett. A kollégium vezetésének eredetileg is a pénzügyi-képviseleti-menedzselési részét vállaltam el. A közösség szervezését nem tartom az igazgató feladatának, a szakmai munka koordinálása pedig tudatosan a nevelőtanároknak, a tanári karra, a szeniorokra hárult. Viszont fölrották nekem — joggal — hogy személyes kapcsolataimban nehézkes vagyok, nehéz velem könnyed, laza viszonyba kerülni, hogy esetenként görcsös, ideges, türelmetlen voltam.

Az is ellenem szólt, hogy a személyem kötődött a kollégium elavult vezetési struktúrájához.

— Nevezetesen?

— A legutóbbi időkig a centralizált környezet igen centralizált szervezetet és vezetést követelt meg a szakkollégiumoktól is. A túlpolitizált, paternalista környezet a többi szakkollégiumban erős diák-bizottság és erős, politikai „védelmező” szerepet is betöltő igazgató megválasztását eredményezte. Ez a szerep legitim volt, hiszen a szakkollégiumok a szabadság szigeteinek számítottak, s ez összetartó erőt, közös öntudatot adott.

A Széchenyi 3-3,5 évvel ezelőtti megalakulása után már oldódni kezdett a környezet túlpolitizáltsága, ami ebben a kollégiumban többcentrumú belső önkormányzathoz vezetett, középerős igazgatóval. A külvilágban megerősödő gazdasági, politikai és állampolgári szabadságra azután úgy reagáltak a különböző szakkollégiumok tagjai, hogy elhatározták: „romantikus féltelmezési sásfészek” helyett még inkább az intenzív szakmai munkára helyezik át a szakkollégiumi tevékenység súlypontját. Ehhez politikai védernyőre már egyre kevésbé volt szükség, szakmai-gazdasági jogi menedzselésre annál inkább. Tekintettel arra, hogy kollégiumunk éves gazdálkodása több millióra duzzadt, a gazdasági menedzselés révén az igazgató túlsúlya megmaradt.

— Miért vállaltad ezt? Miért nem mondtad a diákoknak, hogy ha megoldják a gazdálkodást, akkor lesz jó infrastruktúrájuk, ha nem, akkor marad minden a régi amatőr szinten?

— Ez így föl sem merült bennem. A tagság számos alkalommal az intenzív szakmai munka, a tutor-rendszer, a college irányába való elmozdulás mellett szavazott, s nekem ezt kellett szolgálnom.

— Ugyanakkor azzal nem számoltak, hogy ennek következtében erős pénzügyi apparátusra lesz szükségük, és hogy a komoly infrastruktúra menedzselését nem lehet öntevékeny alapon végezni?

— Ez az ellentmondás vé-

diákjai. A Közgáz szakkollégiumainak történetében ritkán fordul elő igazgatóváltás.

gül úgy került felszínre, hogy a kollégiumban — az én személyemtől részben függetlenül — elkezdtek erőteljesen firtatni az igazgató jogköreit. Arra azonban nem volt ép-kézlab javaslatuk, hogy ki vegye át a különböző adminisztratív feladatköröket. A vezetési struktúráról folyó vita aztán néha személyeskedővé vált, ezért a tervezett évi rendes igazgatóválasztás előtt lemondtam, mégpedig azért, hogy ne a személyem álljon a vita középpontjában, hanem a struktúra problémája, hogy legyen idejük a kollégistáknak ez utóbbit végigelemezni. Ezt végül meg is tették, megszavazták, hogy egy szakmai tekintéllyel bíró igazgató mellé egy menedzser és egy könyvelő-adminisztrátort alkalmaznak.

— De mégsem ez a probléma lényegére adott választ.

Tamás, a Széchenyi szülőatyja

— Valóban, a vezetési rendszer vitája mögött is egy régi kollégiumon belüli ellentét frontvonalai húzódnak. Nevezetesen arról van szó, hogy a kollégiumnak csak egy csoportja vállalja fel az intenzív, szervezett szakmai munkát, annak gazdasági, szervezeti konzekvenciáival együtt. Egy másik erős csoport olyan kollégiumot szeretne, amely „szolgáltatási keret” ahhoz, hogy bárki bármit csináljon — legyen az szakmai munka vagy bármi más. Az az írásban is felvállalt alapérvük, hogy a kollégium így ugyan „koordinálatlan”, „dezorganizált” és „anarchikus” lesz, viszont több öntevékenységet szabadít fel.

Ebben a vitában természetesen a szakmai vonalat támogattam, már csak azért is, mert azt a jelentős pénzt és infrastruktúrát, amivel immár rendelkezünk, konkrét, kézzelfogható szakmai célok, teljesítmények szolgáltatására kaptuk. A szervezett szakmai munka hívei feltétlenül jobban járnak egy szakmailag is „tekintélyes”, legitim igazgatóval, illetve az új, szintén szakmacentrikus nevelőtanárral. A szakmai vezetés tehát megújult, és bár a tartalmi kérdések — a személyi kérdés megoldásával — jórészt megmaradtak, az új vezetés tiszta lappal kísérheti meg a szakkollégium továbbfejlesztését.

— Alig hiszem, hogy mindezt számokra csupán szervezeti-technikai problémát jelentett. Az utóbbi több mint tíz

évedet, eddigi felnőtt korod egészét az egyetemre, azon belül is a diákönkormányzatok minél erősebbé, széleskörűbbé tételére szántad. Arról nem is szólva, hogy most elvesztetted az állásodat.

— En is voltam diák és nagyon idegesítet, amikor az egyetem akkori vezetői azzal dobták vissza reformjavaslatunkat, hogy mi egy-két év múlva elmegyünk az egyetemről, ők viszont húsz éve vannak itt és még húsz évig itt maradnak, szóval ne nagyon szóljunk bele az egyetem alapkérdéseibe. A mai diákokkal szemben sem lett volna érv az, ha azt mondtam volna, hogy én már jó tíz éve itt vagyok, évtizedes tapasztalataim és kapcsolataim van-

Pásztor: Az egyetem túl sok idejét köti le feleslegesen a hallgatóknak

— Te inkább kutatói, ezen belül is meditatív (semmint grafomán) alkatú vagy, nem pedig valamiféle „született vezető”. Magadat is nehezen menedzsel, nemhogy másokat — kérdeztük Pásztor Miklóst.

— Maradjunk abban, hogy nem meditatív, hanem verbális típusú kutatónak tartom magam. Keveset írok, lényegében szóban, a kurzusaimon, előadásokon tudom jól megfogalmazni a mondanivalómat. Nem vagyok valami nagy üzletember, ez igaz, de nem is a kollégium gazdasági menedzselése lesz a feladat. A kollégiumi gyűlés leszűkítette az igazgató feladatkörét, ez a munka egy csakis ezzel foglalkozó menedzserre hárul majd.

— A te funkcióid tehát a szakmai munka irányítása-szervezése lesz.

— Igen, a tanári karral együtt az a dolgunk, hogy a diákok törekvéseivel összhangban kialakítsuk a kollégium szellemi arculatát, minél több lehetőséget biztosítsunk a számukra főként a magyar társadalom elméleti-politikai-mozgalmi jellegzetesség-

nek. A tapasztalatokat sokan el sem hitték, nem volt módjuk ellenőrizni.

— Nem lettél sértett...?

— De egy kicsit sértett is vagyok. Azonban nem ez irányított! Ha minden áron akartam volna igazgató maradni, megkísérelhettem volna „manipulálni” a választókat, és az esetleges ellenjelöltjeimet. De nemhogy nem manipuláltam, hanem magam mondtam le és nem is vállaltam újrajelölést.

Ami az állásomat illeti, június 30-ával lejár az egyetem a munkaviszonyom, tehát nézhetek gyorsan más munkahely után. De ez nem lehet szempont a diákoknak, és eddig sem az egyetemen keresett szerény pénzéből tartottam el a családomat.

geinek megismerésére. A Széchenyi nem közgazdasági típusú szakkollégium, hanem társadalomtudományi jellegű, a tágan értelmezett értelmiségi képzést tűzte ki céljául, amibe éppúgy belefernek az elmélyült közgazdaságtudományi, mint az elmélyült társadalomtudományi vizsgálódások, de az a gyakorlatias munka is, ami — a kollégium hagyományainak megfelelően — társadalmi mozgalmak támogatásában, a civil szféra szervezésében ölt testet.

— Nincs tehát forradalom, a Széchenyi halad a maga reggen kijelölt útján?

— Úgy gondolom, hogy itt valóban egy szerves építkezés folytatódik. Hogy ennek egy konkrét mozzanatát is említsék: véleményünk szerint az egyetem jelen pillanatban túlságosan sok idejét próbálja feleslegesen lekötni a hallgatóknak. Az a szándékunk, hogy elveszűnk ennek az időnek egy részét, alternatív minináriumaikkal, mintegy alternatív „tanszékként” megjelenjünk az oktatási piacon.

K. S.

A Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Széchenyi István Szakkollégiuma pályázatot hirdet

gazdasági vezetői állás

betöltésére.

A gazdasági vezető feladata a szakkollégium pénzügyeinek teljes körű intézése és vezetése:

— a szakkollégium működéséhez szükséges anyagi bázis megteremtése, kezelése,

— a Széchenyi István Szakkollégium Alapítvány könyvvezetésének, pénzkezelésének szakmai és jogi ellenőrzése, adóügyeinek intézése,

— az Alapítvány titkári teendőinek ellátása.

Fizetés megegyezés szerint.

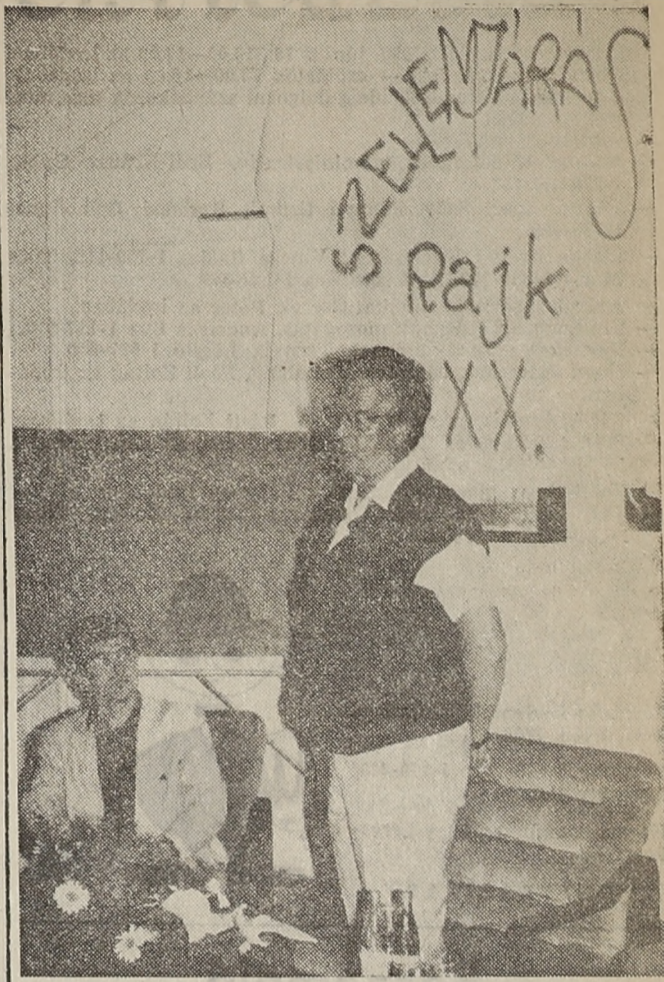
Jelentkezés és további információk: Pásztor Miklós igazgatónál (BKE Budapest, Dimitroff tér 8. 275. szoba, 1093. T: 118-6855/224), június 30-ig.

Számos alkalommal csodálhattuk meg az angol filmek analitikus szenvedélyét, és „fekete” ironiáját — méltán állítható velük egyetemben David Lynch Kék Bársony (Blue Velvet) című filmje. Ami a különös, az az, hogy filmjét Amerikában, sőt az amerikai filmes tradíció tudatos felhasználásával készítette el. Nem egyszerű alkalmazásról és nem is pusztá paródiáról van szó, hanem egy öletes operációról: Lynch két műfaj, az érzelmes ifjúsági kalandfilm, és a horrorba hajló véres erőszakfilm (a thriller egymásba ültetésével kísérletezett — meglehetősen sikerrel. A két műfaj nem csupán szabályaitban tér el egymástól, de az általuk leképzett világok is eltérőek és valóságoságukban is különböznek egymástól. Az amerikai kisváros házai inkább papírmászatok, a családi idill hamisnak tűnik, első pillanatra sokkal valóságosabb a bűn, az erőszak, a perverz világ. Ami összeköti őket, és ami az egész film alapját is megadja, az Lynch groteszk képi formanyelve, amelyet előző filmjében (itt most a magyarországi bemutatásánál) — mindez durván, sokkolóan jelenik meg a filmvásznon — és végül megtanul ölni. Ezzel aztán végképp beavatást nyert a felnőttek világába, ahol persze első pillanatra nincs is szüksége erre a megszerzett tudásra. A másik,

Blue Velvet

nul rosszul lesz az apa, majd a kamera kíméletlenül behatol a fűszálak közé, és egészen közelről mutatja az ilyen perspektívából igencsak riasztó és undorító bogárvilágot. Ifjú hősünk, Jeff egy elhagyott környéken rál a film kulcsmotívumára, egy enyhén oszlásnak indult és bogarakkal lepett emberi földre. A fül megtalálása átrendíti a fiút és a filmet a Gonosz birodalmába, a fiú olyan eseménysoron megy át, amely szinte barbar és véres beavatási rítusokra emlékeztet — mint ahogyan az is a funkciója, bevezetni hősünket, Jeffet, egy másik világba, amely számára nem csupán külső territóriumként, de saját belső ösztönvilágaként jelentkezik. Megismeri a bűnt, mint saját normáinak határát, hiszen mint Jurij Lotman írja, a perverz és egy norma elcsúsztatása és törekvése arra, hogy bizonyosságot szerezzünk a norma stabilitásáról. Jeff végigmegy az erőszak és a megaláztatás minden stációján — mindez durván, sokkolóan jelenik meg a filmvásznon — és végül megtanul ölni. Ezzel aztán végképp beavatást nyert a felnőttek világába, ahol persze első pillanatra nincs is szüksége erre a megszerzett tudásra. A másik,

Szellemjárás a Rajkban

„Beszéljen arról, ami leginkább foglalkoztatja” — erre kérték a szervezők azokat a társadalomtudósokat, akik a Rajk Szakkollégium húszéves fennállása során a legnagyobb hatást gyakorolták a kollégium arculatára és a kollégistákra. Az ország helyzetét, a kollégium szellemi patronálásában szerepet vállaló tudósokat és a szervező Rajk Szakkollégiumot is jól jellemzi, hogy végül is majdnem minden előadás ugyanarról szólt: milyen tényezők gátolják és segítik jelenlegi nehéz helyzetéből való kilábalásában a magyar gazdaságot. Szakmai érdeklődés, vérmérséklet, hangsúlyok és végkicsengés tekintetében természetesen ahány előadás, annyi volt a megközelítés. De éppen ezért volt érdemes ezt a 14 előadást végighallgatni a két nap alatt. Képeinken Brody András, Antal László és Kis János.

Az AIESEC új helyi bizottsága

Az egyetem AIESEC helyi bizottsága megválasztotta vezetőit az 1990/91-es esztendőre. Elnökök: Bernáth Tamás (II. évf.), Csere diákolád: Sibelka Rita (II. évf.), Csere vállalati oldal: Kis András (I. évf.), Marketing: Tóth Andrea (I. évf.), Programok: Fazakas Károly (I. évf.), Pénzügyek: Vörös Gergely (I. évf.).

Stabil problémák

A tünet: Oktatók a május 10-i egyetemi tanácsülésen is ingerülten kértek számon, hogy a hallgatók operatív tantervi ügyekben szavazással gyakorolhassanak nyomást az oktatás (jelen esetben a szakirányok) szerkezetére.

A tanári érvelés: Mit tudhatja a hallgató, hogy mi a helyes pedagógiai, vagy a diplomák nyugati elfogadhatósága érdekében! Ezek a kérdések nem szolgáltathatók ki érzelmeiknek, megfontolatlan hallgatói nevéleteknek. Egy magyarázat: Innen is látszik, mennyire felszínes, formális még a megújulás az egyetemen, mennyire ábránentalan a folytatás, repe az egyetemi tanácsban és mennyire bizonytalan a folytatás, hogy csupán az órarendet szervezte át az egyetemi reform meg négy jegyzetet írtak újra, vagy pedig minőségileg új feltételeket kell eredményezni ez a reform a tanítási-tanítási munka számára. Ugyanis ha az egyetemen (az OPESZ- és más reformtervezések) nem oktatás-oktatás, hanem tanulásirányítás, tanulás-katalizálás lenne a valóság vagy az elerni kívánt valóság, akkor természetesen lenne a hallgatók önszervezési, tanulási önrányítási, kompetenstérrel tájékozottságán, illetve tájékozottságán keresztül való egyetemismerteti tájékozottságán, illetve tájékozottságán keresztül való napközveti ráhatás az egyetem részéről. És nem a „szavazási” rendről való levetélenek az ajánlgatása, hivatkozva az akár országgyűlési képviselőnek is megválasztható hallgatók értelemességre, tárgyilagos tájékozatlanságára, a lustaságban való végzetes érdeklődésére stb., stb.

UNIVERSITAS

1. Május havi fizetés: 1990. június 18., 13.00–17.00 az irodában.
2. Pénztári órák: hétfő – csütörtök 13.00–16.00 az irodában.
3. A nyár huzamosabb ideig dolgozni szándékozik már most jelentkezhetnek!
4. Aktuális munkák:
 - Magyar Kábelművek, adminisztratív, Erdi-Krausz Gábor 1-575-311/121.
 - Papírúripari Szöv. könnyű fizikai, Szabóné Deli Agnes 1-786-428.
 - Idegen nyelvű levelezések: Vincze Balázs 1-759-119, Tóth Mária 1-684-102, Andriksa Éva 1-127-379.
 - Azúr Rt. ügynöki munka, Czerok Péter az irodában.
 - Kongresszusi Központ, mosogató, Andriksa Éva 1-127-379.
 - Ügynökölés Ford-autókkal, Ternyik László 1-687-656.
 - Hotel Flamenco, raktáros, szobalány, Pásti Zoltán az irodában.
 - IKEA Áruház, pénztáros, árazó, Pásti Zoltán az irodában.
 - Pest m. Szolg. és Csom. V. könnyű fizikai, Csáki Sándor 1-384-766/101. szoba.
 - Hotel Rege, mosogató, Czerok Péter az irodában.
 - Nagy volumenű nyári munka: Szabó Zoltán Tibor 1-384-766/101. szoba.

Címünk: Budapest, Kinizsi u. 1-7. I/160. 1092.

Telefon: 1-176-426; 1-170-233/130 vagy 150.

Keress bennünket, hogy keresshess!

UNIVERSITAS

Beszámoló estis apróságokról

A május 10-i egyetemi tanács szavazati jog nélkül, de hozzászólási lehetőséggel jelen voltak *Ujjvárosi Gabriella* III. évf. esti külkeres, és *Barcsa Gábor* I–II. évf. estis hallgatók. (Április 26-án *Vaskor Gertrúd* kiegészítő hallgató tekintette meg az egyetemi tanács vitáját.)

Május 10-én az esti levelező-kiegészítő tagozatos jövő évi operatív tantervek vitájához nem tudtam hozzászólni, mivel ez ügyben a hallgatók nem hiszik el általában, hogy lehet érdemi befolyásuk. Tehát föl sem merült, hogy az operatív tanterv elvi szerkezetével vitázzak, mint ahogyan azt a nappalisok tették. Az eredmény így néhány egyéni kezdeményezés sikere lehetett.

1990. őszén reformtanterv nem-nappalisoknak még lehet majd az egyetemi tanáchoz fordulni tantárgyválasztás ügyben kisebb csoportok nevében is. Csak 1991. februárban kezdődik a főiskolai vagy az egyetemi ág.

Mészáros Tamás dékán, és *Tóth Tamás* tanszékvezető kedvezően fogadták a III. éves esti külkeres hallgatók kérvényét tantárgyak, illetve tananyagválasztás elengedése, és néhány eddig nem tanított ismeretkör oktatására. *Sipos Zoltán* dékánhelyettes ígérete szerint akár a Külkereskedelmi Főiskola segítségét is kérni fogják a hallgatói kérések teljesítéséhez.

Azok az áruforgalmis III. éves estis hallgatók, akik szintén aláírták a külkeresek kérvényét, csatlakozhatnak ez ügyekben a külkeresekhez.

Bank Master címmel új fakultatív felvétel tárgy indul ósztól *Voskor Gertrúd* I. évf. kiegészítő hallgató kezdeményezésére, főleg nem-nappalisoknak, várhatóan levelező jelleggel szervezve. A jelentkezéseket *Voskor Gertrúd* gyűjti, a HT-ben lehet neki üzeni. Kiegészítő szakmai tárgyakat fakultatív jelleggel vehetnek fel az előírt tanterv felül.

1991-től eltörlik az S-Fortan oktatását, számítástechnikában más tematikára térnek át. Az 1990. évi első évfolyamos kiegészítő *Forgó Ferenc* kísérleti jelleggel felkínálja már ezt a lehetőséget. Fakultatív jelleggel más évfolyamok hallgatói is jelentkezhetnek Pascal stb. felhasználói szoftverek tanulására.

A nulladik napok bevezetéséről esti-levelező-kiegészítő tagozaton „senki” sem akar foglalkozni az egyetemen.

A jövőben leépítik az esti-levelező alapokat. Helyette főiskola után lehet az egyetemen folytatni a tanulást, illetve nappalis tagozaton lehet tanulni idősebbeknek is, másoddiplomásoknak is (ez lesz

valószínűleg a legtrikább). A főiskolások valószínűleg könnyebben hallgathatnak majd át már kezdetben az egyetemre.

Csak 2,5-ös átlagot fölé lehet valaki főiskolás. A „javítás”, illetve „lassítás” intézményesen nem rendezett, egyénileg igényelni lehet.

Az egyéni tanterv kérdésével az egyetemi tanács nem foglalkozott, pedig ez főleg a nem-nappalisoknál, pontosabban gyakran felmerülő igény: ne igényeljen kiváló eredményt, hiszen elviselhetetlen esti foglalkozások is vannak; bármikor lehessen vizsgálni, akár szeptember 1-jén is; lehessen kérni több önálló írásbeli dolgozatlehetőséget tényleges elbírálással; az egyetem segítse az áthallgatást; kérni lehessen az előírt tantárgyaktól való elterelést (ezt ma nem-nappalisoknak nem adják meg gyakorlatilag, ők nem járhatnak pl. szakkollegiumokba).

Fáy Árpád
estis hallgatói képviselő

MUNKATÁRSAT KERES

Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem külföldiek angol nyelvű oktatási központjába fiatal, agilis, önálló munkára képes, közgazdasági egyetemi, vagy külkereskedelmi főiskolai végzettségű, magas szintű angol nyelvtudással rendelkező munkatársat keres ügyintéző (admission officer) beosztásba.

Feladat: aktív részvétel egy nyugati típusú, angol nyelvű közgazdasági képzés kiépítésében, illetve működésében. Magas követelmény, kiemelt fizetés.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást ad: dr. Berács József. Telefon: 118-6955/131. m.

Cím: Budapesti Közgazdasági Egyetem Személyzeti csoport 1823. Bp. 5. Pf. 489.

Szociális díj pályázat

Mint már hírt adtunk róla *Práger László* szociális díjat ajánlott föl egyetemünk egy hallgatójának, melynek értéke 120 000 forint egy évi kamata

A pályázat feltételei:

a támogatást azon rászoruló hallgató kapja, aki – nappali tagozatos hallgatóként gyermeket, vagy gyermekeket nevel,

– az odaítélés előtti két félévben tanulmányi eredménye elérte a 3,00-t.

Az odaítélésnél előnyben részesül az

– egynél több gyermeket nevelő, – gyermekét nappali tagozatos házastársával együtt nevelő diák. Az odaítélésnél figyelembe kell venni a hallgató családjának jövedelmi és vagyoni helyzetét.

A támogatást évenként kuratórium ítéli oda, melynek tagjai:

– az egyetem rektora vagy megbízottja, (a kuratórium elnöke),

– a felajánló vagy megbízottja,

– az egyetemi diákjóléti bizottság elnöke vagy megbízottja.

A díjat szeptemberben a tanévnyitó ünnepség keretében adják át.

A pályázat benyújtási határideje 1990. június 30., helye az EDJB irodája (I. em. 146.) A jelentkezők a pályázatban kérjük jelezzék, hogy a fenti szempontoknak mennyiben felelnek meg.

A Széchenyi Alap felhívása!

„... Magyarországi pillanatai drágák.”

Széchenyi István

A nagyeceni Széchenyi Kör és a Széchenyi Társaság által létrehozott Széchenyi Alap célja Széchenyi István emlékének ápolása, illetve szellemében való társadalmi, csoportos, egyéni szellemi és gyakorlati cselekvés támogatása.

Az Alap szerény anyagi eszközökkel rendelkezik, amely magánszemélyek, szervezetek befizetéséből származik. A Széchenyi Alap gróf Széchenyi István születésének 200. évfordulójának méltó megünneplése és a legnagyobb magyar munkásságának tudományos kutatása érdekében

PÁLYÁZATOT HIRDET

a győri Széchenyi István Főiskola kezdeményezését felkarolva, minden magyar és külföldi egyetem és főiskola hallgatói számára.

A pályázaton részt vehet minden olyan pályamunka, amely Széchenyi István életművét taglalja, elemzi. A választást megkönnyítendő – ajánló jelleggel – néhány témakört felsorolunk az alábbiakban, a sok lehetséges közül.

Széchenyi István életrajza, munkásságának történelmi elemzése, irodalmi kapcsolatai, irodalmi művekben való ábrázolása, jogi vonatkozású reformjavaslatok, gazdasági programjai és vállalkozásai, javaslatai a földkérdésről és a jobbágyfelszabadításról, műszaki alkotásai (Tisza-szabályozás, Vaskapu, Lánchíd stb.). Közlekedésügyi koncepciója (gőzhajózás, vasút) törekvése a magyar nyelv ápolására, megújítására, katonaszkodása, a lótenyésztésről vallott nézetei, véleménye az adóról

Pályázati felhívás!

Amint arról több alkalommal hírt adtunk az 1986-ban a SKALA-COOP és az MKKE között tanulmányi díj alapítására megállapodás jött létre.

A jelenlegi I., II., III. és IV. évfolyamon évfolyamonként (szaktól függetlenül) egy-egy 40 000 forintos első, 20 000 forintos második és 10 000 forintos harmadik díj kerül az éves teljesítmény komplex értékelése alapján kiosztásra a szeptemberi tanévnyitón. További hallgatói munkájuk elismeréseként jutalmak kaphatók.

A tanulmányi díj pályázat útján nyerhető el.

A pályázathoz – segítségként – formanyomtatványt biztosítunk, amit a dékáni hivatalok tanulmányi előadóitól lehet május 15-től átvenni. A pályázatokat ugyanakkor a dékáni hivatalokban kell leadni – határidej június 30. A követelményeknek megfelelő minden hallgató pályázhat.

A pályázók rangsorolása a következő tényezőkre és pontszámok alapján történik:

1. Tanulmányi eredmény (40 pont). A két félév tanulmányi eredményének együttes átlaga legyen legalább 4,0. Ez 20 pontot ér. A 4,0 és 5,0 között a pontszám lineárisan emelkedik (0,5 – 1 pont). A tanulmányi átlagot a dékáni hivatalok igazolják.

2. Szakmai tevékenység (14 pont). Főbb elemek: tanulmányi verseny, házidolgozat, demonstrátori munka, kollégiumi munka, tananyagkorszerűsítésben, tananyagvitában való érdemi részvétel. SG-ben végzett oktatómunka, ECONOMIX-ban, AIESEC-ben végzett szakmai munka. Az értékelést az illetékes oktatók és diákközösségek véleményének figyelembevételével végezzük.

3. TDK-munka (20 pont). Egy évben az adott év két dolgozata vehető figyelembe, amennyiben ez az egyetemi konferencián előadásra került. (A kari TDK-n elő-

és a pénzügyekről, Széchenyi a képzőművészeti alkotásokon stb.

A tájékozódást nagyban elősegíti Szentkirályi Elemér: *Kalauz Széchenyi István megismeréséhez c. bibliográfiája*, megjelent Budapesten, 1987-ben.)

Felkérjük tehát az egyetemek és a főiskolák vezetőit, a tudományos diákkörök irányítóit, hogy a legkiválóbb pályamunkákat 1991. február 10-éig két példányban juttassák el a Széchenyi Alap címére: Budapest, Pf. 192. 1368.

A beérkezett pályamunkákat az erre felkért legkiválóbb szakemberek fogják elbírálni és értékelni. A legjobb pályázatok készítőit pedig magas jutalomban részesítjük. Egyúttal felhívjuk a pályázók figyelmét arra is, hogy tanulmányaik elbírálása az 1991 tavaszára meghirdetett XX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia kereteiben fog megtörténni. (Természetesen a pályázók munkáikat a megfelelő szakmai szekciókba is beadhatják.)

A pályázatok értékelése és közülük a nyilvános ismertetésre alkalmasnak a szerző általi előadására a XX. Országos Tudományos Diákköri Konferenciának a Széchenyi István által alapított Magyar Tudományos Akadémián tartandó megnyitó ünnepségén kerül sor.

A pályázatokkal kapcsolatos minden kérdésben készséggel áll az érdeklődők rendelkezésére:

Horváth Attila a 1-658-168-as telefonszámon.

Ezúton is kérjük a magyar és külföldi egyetemek és főiskolák hallgatóit, hogy pályamunkáik elkészítésével járuljanak hozzá a Széchenyi-megemlékezések színvonalának emeléséhez, és tanáraikat pedig, hogy tanítványaikat támogassák tanácsaikkal a cél elérésében.

Budapest, 1990. május 15.

Széchenyi Alap

adott dolgozatokat, amennyiben az egyetemi TDK-n nem szerepel a szakmai tevékenység keretében értékelik.) Az értékelés belső pontrendszere egy dolgozat esetében:

	1 szerző	2 szerző	3 szerző	4 szerző	4-nél több szerző
I. díj	14	12	10	8	7
II. díj	10	8	7	6	5
III. díj	7	6	5	4	3
különdíj	5	4	3	2	2
felolvasott dolgozat	4	3	2	1	1

Az értékelést a Hallgatói Tudományos Tanács végzi.

4. Egyetemi közéleti-közösségi munka (7 pont). Az értékelési szempontok: HT-tagi, kari tanács, évfolyamvezetőségi, instruktori, kollégiumi tevékenység, szak- és munkabizottságokban végzett munka, AIESEC, sport, művészeti csoportokban végzett szervezési-vezetői munka stb. Az értékelést az érintett alapközösségek vezető testülete végzi.

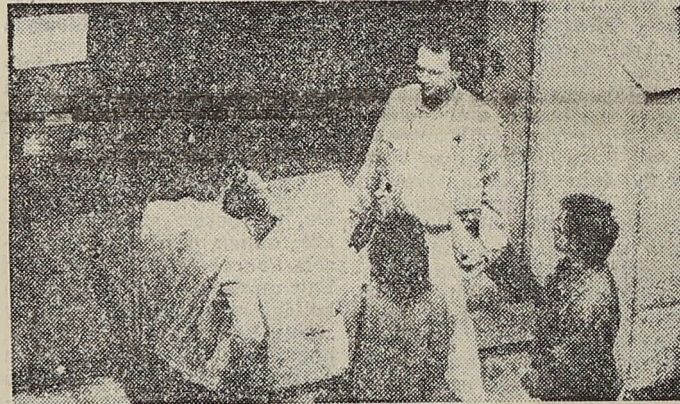
5. Közművelődési tevékenység (7 pont). A művészeti együttesekben, klubokban végzett aktív tevékenység, írói-újságsírói munka kénezi az értékelés alapját. Az értékelést az érintett alapközösségek javaslatának figyelembevételével a közművelődési bizottság végzi.

6. Sporttevékenység (7 pont). Az aktív, versenyszerű sportolást kell

értékelni a minőségi sport, az elért eredmények alapján. Az értékelést a testnevelési tanszék vezetőségének irányításával bizottság végzi.

7. Az előző tényezőkre nem illő, ott nem értékelhető általános emberi magatartás figyelembevétele (5 pont).

E pontokat – az összbemérés alapján – az értékelő bizottság adja. Az egységes követelmény és értékelési bizottsága érdekében az értékelést a kuratórium titkára koordinálja. A díjakat a fenti szempontok alapján háromtagú bizottság ítéli oda. E bizottság tagjai: a SKALA-COOP vezérigazgatója, a BKE rektora és a HT elnöke vagy megbízottjaik.

Miért gyűl a tömeg?

DEMONSTRÁTORI TÁJÉKOZTATÁS

Általános feltételek:

1. Demonstrátori megbízást az adott tanévben harmadik – kivételesen második – illetve magasabb évfolyamos hallgató kaphat, akinek magatartása, közösségi munkája példás, tanulmányi eredménye legalább 4,0 és a választott szakterületen kiváló eredményt ért el.

2. A megbízás nyilvános pályázat útján nyerhető el.

3. A pályázatot az illetékes tanszékre kell benyújtani június 15-ig. Kellék: önéletrajz, amelyben ki kell térni a pályázó eddigi eredményeire, szakmai tevékenységeire, tudományos, illetve oktatási elképzeléseire, megjelölve azokat a témákat, amelyekkel elsősorban kíván foglalkozni.

4. A demonstrátori tanszékvezető javaslatára, a hallgatói tagozat egyetértésével a dékán bízta meg.

5. A megbízás – szeptember 1-jétől – egy tanulmányi félévre, legfeljebb 10 hónapra adható, a megbízás megismételhető.

6. A demonstrátori munka díja első megbízásokra egyenesen 1300 forint, a továbbiakban egyéni elbírálás alapján maximum 1800 forint.

7. Ha a demonstrátor a tanulmányi, demonstrátori kötelezettségeit

nem látja el, elhanyagolja, ha egyetemi hallgatóhoz méltatlan magatartást tanúsít, megbízása visszavonható.

Az érdeklődők a konkrét feladatokat és a feltételeket a tanszék hirdetőtábláján ismerhetik meg. Esetleges problémák, kérdések tisztázása érdekében a tanszékvezetőkkel konzultáljanak.

Az elméleti közgazdaságtan tanszék mikroökonomia csoportja, pályázatot hirdet demonstrátori feladatok ellátására az 1990/91-es tanévre harmad- és negyedéves hallgató részére.

A demonstrátor feladatai: tananyag-korrekpetálás, asszisztencia előadásokon és szemináriumokon, egyéb technikai segédfeladatok.

Jelentkezés: 1990. június 30-ig.

(Rövid szakmai életrajz, tanulmányi eredmények...)

Kopányi Mihály docens, csoportvezető, II. em. 212. szoba.

KÖZGAZDÁSZ

A Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felölős szerkesztő: Halay Edit

Szerkesztőség: Budapest

IX., Dimitrov tér 8. 1093

Telefon: 117-4548

Kiadó: MKKE

90-4430. Szikra Lappnyomda, Bp. VIII., Blaha Lujza tér 3. 1959

Felölős vezető:

dr. Csöndes Zoltán

vezérigazgató

ISSN 0230-7529

ÁLLÁSHIRDETÉS

Az Alumíniumipari Tervező és Kutató Intézet közgazdasági osztálya a kreatív munkához kedvet érző

IDÉN VÉGZŐ KÖZGAZDÁSZ

munkatársat keres

ELEMZŐ MUNKAKÖRBE.

Munkavégzés PC-támogatással. Jelentkezni lehet az 1-203-270 telefonszámon.

Alumíniumipari Tervező és Kutató Intézet